

Biologisk mångfald

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden om invasiva främmande arter från den allmänna motionstiden 2015/16 och om biologisk mångfald från den allmänna motionstiden 2016/17. Motionsyrkandena handlar bl.a. om EU:s naturvårdsdirektiv, skarv- och sälbestånden, rovdjurspolitiken, invasiva främmande arter, handel med elfenben och genetiskt modifierade organismer (GMO). Vissa motionsyrkanden tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden, och dessa behandlas därför förenklat i ett särskilt avsnitt.

I betänkandet finns 16 reservationer (M, SD, C, V, KD).

Behandlade förslag

Cirka 70 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2015/16 och 2016/17.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet	6
Ärendet och dess beredning.....	6
Utskottets överväganden.....	7
Naturvårdsdirektiven	7
Skarv och säl	10
Rovdjurspolitik.....	16
Artskydd m.m.	28
Genetiskt modifierade organismer.....	34
Motioner som bereds förenklat.....	37
Reservationer	38
1. Naturvårdsdirektiven, punkt 1 (SD)	38
2. Naturvårdsdirektiven, punkt 1 (C).....	38
3. Naturvårdsdirektiven, punkt 1 (KD).....	39
4. Skarv och säl, punkt 2 (M, KD).....	40
5. Skarv och säl, punkt 2 (SD).....	41
6. Rovdjurspolitik, punkt 3 (SD)	42
7. Rovdjurspolitik, punkt 3 (C).....	42
8. Rovdjurspolitik, punkt 3 (KD).....	43
9. Rovdjursangrepp, punkt 4 (SD, C)	44
10. Ekonomiska villkor vid skyddsjakt, punkt 5 (M)	45
11. Ekonomiska villkor vid skyddsjakt, punkt 5 (SD, C)	45
12. Artskydd m.m., punkt 6 (M, SD).....	46
13. Artskydd m.m., punkt 6 (C).....	47
14. Artskydd m.m., punkt 6 (V)	48
15. Bekämpning av invasiva arter, punkt 7 (M)	49
16. Genetiskt modifierade organismer, punkt 8 (M).....	49
Särskilda yttranden	51
1. Motioner som bereds förenklat, punkt 9 (M).....	51
2. Motioner som bereds förenklat, punkt 9 (SD)	51
3. Motioner som bereds förenklat, punkt 9 (C).....	51
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	52
Motioner från allmänna motionstiden 2015/16	52
Motioner från allmänna motionstiden 2016/17	53
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet under förslagspunkt 9	59

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Naturvårdsdirektiven

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:845 av Magnus Persson (SD),

2016/17:1956 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 8,

2016/17:2443 av Kent Ekeröth m.fl. (SD) yrkande 12,

2016/17:2445 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 1,

2016/17:2605 av Daniel Bäckström och Peter Helander (båda C) och

2016/17:3283 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 1.

Reservation 1 (SD)

Reservation 2 (C)

Reservation 3 (KD)

2. Skarv och säl

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:74 av Eva Lohman och Ann-Britt Åsebol (båda M),

2016/17:801 av Annicka Engblom (M),

2016/17:844 av Magnus Persson (SD),

2016/17:1021 av Erik Andersson (M),

2016/17:1143 av Åsa Lindestam och Peter Jeppsson (båda S),

2016/17:1893 av Peter Jeppsson och Suzanne Svensson (båda S),

2016/17:2445 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkandena 12 och 13,

2016/17:2448 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkandena 3 och 4,

2016/17:2552 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 11,

2016/17:3023 av Per-Ingvar Johnsson och Anders Åkesson (båda C),

2016/17:3076 av Anders Åkesson (C) och

2016/17:3171 av Jonas Jacobsson Gjörtlér m.fl. (M) yrkande 10.

Reservation 4 (M, KD)

Reservation 5 (SD)

3. Rovdjurspolitik

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:815 av Lars Hjalmered (M),

2016/17:1276 av Christian Holm Barenfeld (M),

2016/17:1917 av Margareta B Kjellin och Tomas Tobé (båda M),

2016/17:1956 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkandena 6 och 7 i denna del,

2016/17:1978 av Staffan Danielsson (C),

2016/17:2445 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 6,

2016/17:2959 av Per-Ingvar Johnsson och Staffan Danielsson (båda C) yrkande 2,

2016/17:3122 av Daniel Bäckström (C) yrkandena 1–3 och

2016/17:3283 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 2.

Reservation 6 (SD)

Reservation 7 (C)

Reservation 8 (KD)

4. Rovdjursangrepp

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:1956 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 4 och

2016/17:2959 av Per-Ingvar Johnsson och Staffan Danielsson (båda C) yrkande 3.

Reservation 9 (SD, C)

5. Ekonomiska villkor vid skydds jakt

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:1956 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 3,

2016/17:2606 av Daniel Bäckström och Peter Helander (båda C) och

2016/17:3171 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 4.

Reservation 10 (M)

Reservation 11 (SD, C)

6. Artskydd m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:346 av Helén Pettersson i Umeå (S) yrkande 2,

2015/16:571 av Åsa Westlund (S),

2015/16:2122 av Karin Svensson Smith (MP) yrkandena 1–3,

2015/16:3018 av Eskil Erlandsson m.fl. (C) yrkande 15,

2015/16:3221 av Kerstin Lundgren (C),

2016/17:1956 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkandena 1 och 2,

2016/17:2537 av Stina Bergström (MP),

2016/17:2663 av Carl Schlyter (MP) yrkande 2 och

2016/17:3169 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 1.

Reservation 12 (M, SD)

Reservation 13 (C)

Reservation 14 (V)

7. Bekämpning av invasiva arter

Riksdagen avslår motion

2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 8.

Reservation 15 (M)

8. Genetiskt modifierade organismer

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:1353 av Hanna Wigh (SD) yrkande 4,

2016/17:1585 av Betty Malmberg (M) yrkande 1,

2016/17:1588 av Betty Malmberg (M) yrkande 2,

2016/17:2634 av Jan Lindholm (MP) yrkande 7 och

2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjörtlér m.fl. (M) yrkandena 32 och 33.

Reservation 16 (M)

9. Motioner som bereds förenklat

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 21 februari 2017

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Matilda Ernkrans

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Matilda Ernkrans (S), Kristina Yngwe (C), Jonas Jacobsson Gjörtlér (M), Isak From (S), Sara Karlsson (S), Martin Kinnunen (SD), Åsa Coenraads (M), Stina Bergström (MP), Gunilla Nordgren (M), Monica Haider (S), Anders Forsberg (SD), Lars Tysklind (L), Jens Holm (V), Lars-Axel Nordell (KD), Marianne Pettersson (S), Petra Ekerum (S) och Jesper Skalberg Karlsson (M).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlar utskottet ca 70 motionsyrkanden om invasiva främmande arter från den allmänna motionstiden 2015/16 och om biologisk mångfald från den allmänna motionstiden 2016/17. Motionerna tar upp frågor som rör EU:s naturvårdsdirektiv, skarv- och sälbestånden, rovdjurspolitiken, invasiva främmande arter, handel med elfenben och genetiskt modifierade organismer (GMO). Motionsförslagen redovisas i bilaga 1.

Utskottet avstyrker samtliga motionsyrkanden, i huvudsak med hänvisning till pågående arbete och gällande regelverk. Ett antal motionsyrkanden tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden, och dessa yrkanden behandlas därför förenklat i ett särskilt avsnitt.

I betänkandet finns 16 reservationer (M, SD, C, V, KD).

Utskottets överväganden

Naturvårdsdirektiven

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om EU:s naturvårdsdirektiv och antalet tillåtna patroner vid björnjakt.

Jämför reservationerna 1 (SD), 2 (C) och 3 (KD).

Motionerna

I kommittémotion 2016/17:1956 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 8 anförs att regeringen i EU bör verka för att jaktfrågor ska beslutas nationellt eller regionalt. Vidare anförs att Centerpartiet vill se en översyn eller uppdatering av naturvårdsdirektiven så att de bättre avspeglar dagens situation. Enligt motionen kan ett antal arter som i dag omfattas inte längre anses som hotade, medan andra arter som i dag är hotade bör inkluderas.

Även i kommittémotion 2016/17:3283 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 1 påtalas att art- och habitatdirektivet behöver uppdateras, varför Sverige ska verka för en ändring av direktivet. I motionen anges bl.a. att en smidigare rutin bör införas för att kunna omklassa hotstatusen för olika arter i takt med att populationerna växer eller krymper.

Enligt kommittémotion 2016/17:2445 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 1 bör regeringen tydligt verka för att Sverige återtar beslutsmakten för de frågor som ryms inom naturvårdsdirektiven. Det nationella parlamentet ska alltid ha sista ordet i frågor som berör viltförvaltningen. På liknande sätt anförs i motion 2016/17:845 av Magnus Persson (SD) att alla beslut om jakt och viltförvaltning ska tas av Sveriges riksdag.

I kommittémotion 2016/17:2443 av Kent Ekeroth m.fl. (SD) yrkande 12 framhålls att fler patroner bör tillåtas vid björnjakt med halvautomatiska vapen. Enligt motionärerna ska en jägare inte riskera att fällas för jaktbrott för att lagen inte främjar jägarens säkerhet.

Även i motion 2016/17:2605 av Daniel Bäckström och Peter Helander (båda C) anförs att det är angeläget att staten tillåter fem skott i jaktvapnets magasin även vid björnjakt, för att bidra till en enklare regeltillämpning och säkrare jakt.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

Översyn av naturvårdsdirektiven

Syftet med rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, det s.k. art- och habitatdirektivet, är att

bidra till att säkerställa den biologiska mångfalden genom att bevara livsmiljöer, vilda djur och växter inom EU. Åtgärder som vidtas ska syfta till att bibehålla eller återställa en gynnsam bevarandestatus hos de arter av vilda djur och växter som omfattas av direktivet. Dock ska hänsyn även tas till ekonomiska, sociala och kulturella behov samt till regionala och lokala särdrag.

Vissa djurarter är enligt direktivet strikt skyddade. Det innebär bl.a. att de som huvudregel inte avsiktligt får fångas eller dödas i naturen. För andra djur- och växtarter kan det vara nödvändigt för medlemsstaterna att anta skötsel- och förvaltningsplaner för att säkerställa bibehållandet av en gynnsam bevarandestatus.

Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar, det s.k. fågeldirektivet, innehåller regler till skydd för samtliga fågelarter som förekommer naturligt inom EU, liksom deras ägg, reden och boplatser. Direktivet omfattar skydd, skötsel, förvaltning och kontroll av dessa arter och fastställer regler för exploatering av dem.

EU-kommissionen initierade i februari 2014 en utvärdering, kallad fitness check, av EU:s naturvårdsdirektiv, med vilket avses art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet. Utvärderingen inbegrep frågeställningar om huruvida direktivens mål har uppnåtts, om direktiven är kostnadseffektiva, om de överensstämmer med annan EU-lagstiftning och om de fortfarande behövs. Utvärderingen omfattade även frågan om huruvida målen för direktiven på ett tydligt sätt bättre uppnås på EU-nivå än på nationell nivå.

Miljö- och jordbruksutskottet framhöll i betänkande 2014/15:MJU12 Naturvård och biologisk mångfald att det naturvårdsarbete som bedrivs inom EU genom naturvårdsdirektiven är angeläget för att bevara livsmiljöer och vilda djur och växter inom EU samt för att säkerställa att EU lever upp till internationella åtaganden på området. Vidare betonades att direktiven även är en viktig ram för de åtgärder som genomförs för hotade arters bevarande i Sverige. Utskottet anförde dock samtidigt att viltförvaltningen behöver decentraliseras ytterligare, från europeisk nivå till nationell nivå och från nationell nivå till regional nivå, samt att regelverket för skydd av värdefulla miljöer och arter i EU bör anpassas efter de olika nationella förutsättningarna. Utskottet uppmanade därför regeringen att inom EU verka för att förändra art- och habitatdirektivet så att klassificeringen av hotade djur och växter i högre grad kan avgöras i Sverige.

Europaparlamentet motsatte sig däremot i en resolution den 2 februari 2016 om halvtidsöversyn av strategin för biologisk mångfald i EU en eventuell översyn av naturvårdsdirektiven. Enligt Europaparlamentet skulle en översyn äventyra genomförandet av strategin för biologisk mångfald och medföra en utdragen period med oklart rättsläge, med risk för att såväl det lagstadgade skyddet som finansieringen skulle försvagas, vilket skulle vara dåligt för naturen, människor och för företaget. Parlamentet framhöll att man vid den pågående kontrollen av naturvårdsdirektiven bör fokusera på att förbättra genomförandet.

EU:s kommissionär för miljö-, havs- och fiskerifrågor Karmenu Vella konstaterade slutligen i ett uttalande i december 2016 att kommissionens utvärdering funnit att naturvårdsdirektiven fortfarande är relevanta och ändamålsenliga samt att de inte kommer att öppnas för en översyn. Kommissionen publicerade kort därefter utvärderingen. Förutom slutsatsen om att naturvårdsdirektiven fortfarande är mycket relevanta och ändamålsenliga konstaterar kommissionen att genomförandet av naturvårdsdirektiven behöver förbättras väsentligt i medlemsstaterna för att direktivens mål ska uppnås fullt ut. För att kunna leverera konkreta resultat för naturen, människorna och ekonomin inom hela EU behöver genomförandet förbättras i nära samarbete med lokala myndigheter och med olika aktörer i medlemsstaterna.

Det kan även nämnas att miljöminister Karolina Skog i svaret på en skriftlig fråga om ökat nationellt inflytande över EU:s naturvårdslagstiftning (fr. 2016/17:552) framhöll att regeringen verkade för att Sverige under utvärderingen skulle bli ett av tio länder som kommissionen granskade extra noggrant, vilket också blev fallet. Vid de intervjuer som kommissionen och dess konsulter gjorde med svenska representanter verkade Regeringskansliet och Naturvårdsverket för att en mycket bred representation av olika intresse- och branschorganisationer skulle komma till tals. Statsrådet betonade även att hon har för avsikt att fortsättningsvis verka för att naturvårdsdirektivens mål uppfylls inom EU och att förankringen av och acceptansen för hur naturresurserna förvaltas ökar i lokalsamhället.

Antalet patroner vid björnjakt

Björnen är en art som kräver strikt skydd enligt art- och habitatdirektivet. Att arten är strikt skyddad innebär att björnen som huvudregel inte avsiktligt får fångas eller dödas i naturen. Direktivet ger emellertid medlemsstaterna möjlighet att göra undantag från skyddskraven under vissa särskilt angivna förutsättningar.

I fråga om användning av halv- eller helautomatiska gevär vid björnjakt framgår av direktivet – i de fall fångst eller dödande tillåts – att medlemsstaterna ska förbjuda användning av alla icke-selektiva metoder som lokalt kan medföra att populationer av en art försvinner eller utsätts för en allvarlig störning. En sådan icke-selektiv metod är användning av halv- eller helautomatiska vapen med en magasinskapacitet som överstiger två patroner.

Det kan dock konstateras att direktivet även ger medlemsstaterna vissa möjligheter att göra undantag från bestämmelserna, förutsatt att det inte finns någon annan lämplig lösning och att undantaget inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos bestånden av de berörda arterna i deras naturliga utbredningsområde, t.ex. av hänsyn till allmän hälsa och säkerhet, eller av andra tvingande orsaker som har ett allt överskuggande allmänintresse, inbegripet orsaker av social eller ekonomisk karaktär och betydelsefulla positiva konsekvenser för miljön.

Aktuella bestämmelser i art- och habitatdirektivet har genomförts i den svenska jaktlagstiftningen. Enligt 10 § andra stycket jaktförordningen (1987:905) är det i fråga om t.ex. björn förbjudet att för fångst eller dödande använda medel eller metoder som anges i en bilaga till förordningen. Av bilagan framgår att en sådan metod är användning av halv- eller helautomatiska vapen med en magasinskapacitet som överstiger två patroner. Naturvårdsverket får dock, enligt 15 § jaktförordningen, i det enskilda fallet medge undantag från förbudet att använda vissa jaktmedel och metoder.

Utskottets ställningstagande

I ett antal motioner efterfrågas ändringar i EU:s art- och habitatdirektiv samt fågeldirektiv, de s.k. naturvårdsdirektiven. Som redovisats ovan framhåller kommissionen i sin nyligen publicerade utvärdering att direktiven fortfarande är mycket relevanta och ändamålsenliga. Det kan även noteras att Europaparlamentet motsätter sig en översyn av naturvårdsdirektiven. Utskottet konstaterar därmed att det för närvarande inte är aktuellt med någon översyn av naturvårdsdirektiven.

Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att motionerna 2016/17:845 (SD), 2016/17:1956 (C) yrkande 8, 2016/17:2445 (SD) yrkande 1 och 2016/17:3283 (KD) yrkande 1 bör lämnas utan vidare åtgärd.

I fråga om användning av halv- eller helautomatiska gevär vid björnjakt konstaterar utskottet att såväl antalet patroner som möjligheten till undantag i det enskilda fallet regleras i lagstiftningen. Utskottet finner inte skäl att föreslå något initiativ från riksdagen med anledning av motionerna 2016/17:2443 (SD) yrkande 12 och 2016/17:2605 (C). Motionerna bör lämnas utan vidare åtgärd.

Skarv och säl

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om skarv- och sälbestånden.
Jämför reservationerna 4 (M, KD) och 5 (SD).

Motionerna

Ett flertal motioner behandlar frågor om skarv- och sälbestånden. Enligt motion 2016/17:801 av Annicka Engblom (M) bör en än mer aktiv förvaltningspolitik övervägas i fråga om säl och skarv. Det anføres att en levande havsmiljö tillsammans med ett kustnära och levande fiske bör balanseras mellan fiskbeståndens återväxt, sälens och skarvens antal samt yrkesfiskarnas fångstmöjligheter.

I motion 2016/17:1143 av Åsa Lindestam och Peter Jeppsson (båda S) föreslås att kunskapsläget om skarvens beteende nära bebyggelse ses över för att de inte ska ta över hela skärgården.

Eftersom skarv och säl är ett stort problem för yrkesfisket framhålls i kommittémotion 2016/17:2448 av Anders Forsberg m.fl. (SD) att bestånden av säl och skarv behöver minska kraftigt. I motionen anføres i fråga om förvaltningen av skarv (yrkande 3) och säl (yrkande 4) bl.a. att en allmän jakttid på skarv skulle vara bra för svenskt fiske och att reglerna för jakt på säl borde ses över.

I kommittémotion 2016/17:3171 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 10 föreslås att jakten efter säl och skarv utökas. Enligt motionen har de väl etablerade stammarna av säl och skarv i Östersjön en betydande verkan på fiskbestånden. Vidare anges att säl och skarv orsakar skador på redskap, som måste lagas eller ersättas, vilket medför extra kostnader för yrkesfisket. Även i kommittémotion 2016/17:2552 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 11 förordas en utökad jakt på skarv och säl.

I fråga om jakt på skarv påtalas i motion 2016/17:74 av Eva Lohman och Ann-Britt Åsebol (båda M) att skarvbeståndet inte bara påverkar fiskbeståndet i negativ riktning utan även får förödande konsekvenser för den närmiljö där skarvarna vistas. Regeringen bör därför se över möjligheterna till skyddsjakt på skarv. Även i motion 2016/17:1021 av Erik Andersson (M) framhålls att situationen är ohållbar och eskalerande på flera håll i landet och att jakten efter skarv därför bör kunna utökas.

Enligt kommittémotion 2016/17:2445 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 12 bör skyddet för skarv i EU:s fågeldirektiv tas bort så att allmän jakttid på skarv kan införas. En allmän jakttid på skarv anses vara bra från såväl förvaltningssynpunkt som naturvårdande perspektiv. Även i motionerna 2016/17:844 av Magnus Persson (SD) och 2016/17:3076 av Anders Åkesson (C) föreslås en allmän jakttid på skarv.

När det gäller jakt på säl anføres i motion 2016/17:1893 av Peter Jeppsson och Suzanne Svensson (båda S) att en utökad skyddsjakt på gråsäl införs eftersom sälbeståndet innebär stora problem för yrkesfiskarna i området, och det framhålls att inte minst det småskaliga kustnära fisket lider av svag lönsamhet.

Enligt kommittémotion 2016/17:2445 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 13 bör licensjakt på säl tillåtas som ett sätt att minska konflikten mellan sälarna och fiskereringen, som känner av ökade skador på fiskeredskap och fångster.

I motion 2016/17:3023 av Per-Ingvar Johnsson och Anders Åkesson (båda C) påtalas slutligen behovet av en förvaltande allmän jakt på säl för att möjliggöra samexistens av säl och yrkesfiskare.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

Skarv

Fågeldirektivet innehåller regler till skydd för samtliga fågelarter som förekommer naturligt inom EU, liksom deras ägg, bon och livsplatser. Enligt direktivet ska medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för att införa ett generellt system till skydd för samtliga dessa fågelarter. Det innebär bl.a. att det finns ett generellt förbud mot att avsiktligt döda eller fånga dessa fåglar, vilket inkluderar skarv. Direktivet ger emellertid medlemsstaterna möjlighet att medge undantag från förbudet till skydd för vissa utpekade intressen, förutsatt att det inte finns någon annan lämplig lösning. Sådana särskilda intressen är bl.a. människors hälsa och säkerhet, flygsäkerhet, att förhindra allvarlig skada, särskilt på grödor, boskap, skog, fiske, vatten eller annan egendom samt att skydda flora och fauna.

Det kan även konstateras att vissa arter som anges i en bilaga till fågeldirektivet (bilaga II) med hänsyn tagen till deras populationsnivå, geografiska spridning och reproduktion inom gemenskapen får jagas i enlighet med nationell lagstiftning. Skarven är dock inte en sådan art. Fågeldirektivet medger således inte en s.k. allmän jakt på skarv i enlighet med nationell lagstiftning.

Aktuella bestämmelser i fågeldirektivet har genomförts i svensk rätt genom bestämmelser i jaktlagen (1987:259), jaktförordningen (1987:905) och Naturvårdsverkets föreskrifter.

Enligt 23 a och 24 §§ jaktförordningen får länsstyrelsen besluta om skydds-jakt om det inte finns någon annan lämplig lösning och om det inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Beslut om jakt får dock endast fattas till skydd för vissa intressen som pekas ut i förordningen, t.ex. av hänsyn till allmän hälsa och säkerhet eller av andra tvingande skäl som har ett allt överskuggande allmänintresse, inbegripet orsaker av social eller ekonomisk karaktär och betydelsefulla positiva konsekvenser för miljön, eller för att förhindra allvarlig skada, särskilt på grödor, boskap, skog, fiske, vatten eller annan egendom. Ett beslut om skyddsjakt får även avse rätt att göra ingrepp i fåglars bon eller förstöra fåglars ägg.

EU-kommissionen presenterade 2013 en vägledning om hur undantagsbestämmelsen i fågeldirektivet kan tillämpas när det gäller skarv (Great cormorant – Applying derogations under Article 9 of the Birds Directive 2009/147/EC). EU:s kommissionär för miljö-, havs- och fiskerifrågor Karmenu Vella anförde även på kommissionens vägnar den 9 september 2015 som svar på en parlamentsfråga om reglering och förvaltning av skarv bl.a. följande.

Eftersom medlemsstaterna redan fullt ut kan använda de möjligheter till undantag för att hantera konflikter mellan skarvar och fiske som finns, ser kommissionen ingen anledning att skarvar ska omfattas av bilaga II till fågeldirektivet. Förteckningen av arter i bilaga II till fågeldirektivet sammanhänger med fritidsjakt. Konflikter mellan skarvar och fiske hanteras bäst genom att använda direktivets möjligheter till undantag.

Kommissionen har redan utarbetat riktlinjer för att hjälpa medlemsstaterna att utnyttja dessa bestämmelser och uppmuntrar dem att använda denna flexibilitet i direktivet.

I fråga om skarvens population konstaterar Naturvårdsverket i den nationella förvaltningsplanen för skarv 2014 att skarven under de senaste decennierna har utökat sitt utbredningsområde i Sverige och Europa och att populationstillväxten har varit kraftig. Naturvårdsverket gör även bedömningen att arten uppfyller kriterierna för gynnsam bevarandestatus och att skarven under överskådlig framtid inte torde vara i behov av ytterligare skydds- eller bevarandeåtgärder. Förvaltningsplanen ska bl.a. fungera som en vägledning för länsstyrelserna i den regionala förvaltningen och för handläggning av skyddsjaktsansökningar.

Landsbygdsminister Sven-Erik Bucht anförde bl.a. följande i svaret på en skriftlig fråga om skarvens skador på fiskenäringen (fr. 2016/17:390).

För att minska effekterna av skarvskadorna finns det inom havs- och fiskeriprogrammet stöd till investeringar i utrustning för att skydda redskap och fångster från fåglar som skyddas av Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/147/EG. Detta under förutsättning att det inte undergräver fiskeredskapens selektivitet och att alla lämpliga åtgärder införs för att förhindra fysiska skador på skarvarna. Åtgärden omfattar även stöd för inlandsfiske enligt samma villkor. Stöd inom programmet omfattar även investeringar för skydd av vattenbruksodlingar.

Skarven och hur den ska förvaltas är en viktig fråga. Ökningen av det häckande beståndet av skarv i landet som helhet har avstannat och beståndet minskat något under de senaste åren. Det är viktigt att följa utvecklingen av skarvpopulationen för en långsiktig hållbar förvaltning. Naturvårdsverket bedömer dock att skarven har gynnsam bevarandestatus.

Förvaltningen av skarv är regionaliserad. Om det är motiverat kan länsstyrelser besluta om skydds jakt. Med anledning av skarvens populationsutveckling samt brist på forskningsresultat gällande skarvens effekter på ekosystemet avser inte regeringen för närvarande att ändra skarvförvaltningen.

Vidare kan nämnas att regeringen våren 2016, genom en ändring i 58 § jaktförordningen, beslutade att beslut om jakt efter vilda fåglar får överklagas till en allmän förvaltningsdomstol. Naturvårdsverket är således inte längre en instans i överprövningskedjan. Bakgrunden var att Högsta förvaltningsdomstolen i december 2015 (mål nr 312-15) slog fast att regleringen i jaktförordningen stod i strid med unionsrätten när det gällde möjligheten till rättslig prövning av beslut om jakt efter en art som skyddas av art- och habitatdirektivet.

Säl

Enligt art- och habitatdirektivet är EU:s medlemsstater skyldiga att vidta åtgärder för att säkerställa att arter som omfattas av direktivet har en gynnsam bevarandestatus. I en bilaga till direktivet anges de djur- och växtarter av gemenskapsintresse för vilka förvaltningsåtgärder kan bli aktuella. I fråga om dessa arter, t.ex. gråsäl, knobbsäl och vikaresäl, kan det vara nödvändigt för medlemsstaterna att anta skötsel- och förvaltningsplaner för att säkerställa bibehållandet av en gynnsam bevarandestatus.

Bestämmelser om jakt på säl finns i jaktlagen, jaktförordningen och Naturvårdsverkets föreskrifter. Skydds jakt är den enda tillåtna jaktformen för säl.

Enligt 23 a och 23 b §§ jaktförordningen får Naturvårdsverket besluta om skydds jakt efter säl för att t.ex. förhindra allvarlig skada på fiske eller annan egendom eller för att skydda eller bevara livsmiljöer för vilda djur eller växter. Detta är dock förutsatt att det inte finns någon annan lämplig lösning och att det inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Naturvårdsverket får besluta om skydds jakt på eget initiativ eller efter ansökan av den som riskerar att drabbas av skada. Om det finns stor sannolikhet för att allvarlig skada kommer att uppstå, får beslut om skydds jakt fattas även om ingen skada ännu har inträffat.

Naturvårdsverket bedömer att skydds jakt kan vara en lämplig lösning eftersom jakten kan få sälar att undvika de områden som nyttjas av fiskare och eftersom den kan riktas mot skadegörande individer. Verket beslutade under 2016 om skydds jakt efter totalt 480 gråsälar, 260 knobbsälar och 130 vikaresälar, och antalet var fördelat på de län där jakt är tillåten. Totalt fälldes ca 200 gråsälar, 170 knobbsälar och 80 vikaresälar. För alla tre sälarterna skulle jakten riktas mot sälar som befinner sig inom 200 meter från en plats där fiske bedrivs och där sälar orsakat skador på fiskeredskap eller tagit fångst från redskapen.

Av besluten om skydds jakt framgår att skadorna som sälarna orsakar fortfarande är mycket omfattande, även om antalet fiskare som inrapporterade säl-skador under 2015 är något lägre än året innan. Havs- och vattenmyndigheten rapporterade i december 2014 att den totala ekonomiska skadan beräknat på infiskningsvärde enligt loggböcker och kustfiskejournaler uppgår till ca 33,3 miljoner kronor per år. Skadorna minskade inte under 2015 och inget talade för minskade säl-skador under 2016.

Vidare framgår att antalet gråsälar i Östersjön fortsätter att växa med ca 8 procent per år sett över en längre period. Både 2014 och 2015 kunde mer än 30 000 gråsälar räknas. Även antalet knobbsälar fortsätter att växa. Under 2015 kunde drygt 6 600 knobbsälar räknas i Skagerrak, drygt 7 800 i Kattegatt och drygt 1 000 i Kalmarsund. Det finns dock tecken på att samtliga populationers tillväxt kommer att minska framöver. Slutligen framgår att år 2015 kunde över 17 000 vikaresälar räknas i Bottenhavet. Beståndets tillväxt uppskattas till 4,5 procent per år, vilket är lägre än artens maximala tillväxthastighet.

Det referensvärde som Sverige i enlighet med art- och habitatdirektivet inrapporterat till Europeiska unionen för respektive art är minst 10 000 sälar. Havs- och vattenmyndigheten ansvarar för övervakning av beståndsutvecklingen hos sälarterna i de svenska havsområdena, och övervakningen utförs av Naturhistoriska riksmuseet.

I fråga om licensjakt efter säl redovisade Naturvårdsverket 2013 ett regeringsuppdrag om förutsättningarna för och hur en licensjakt efter säl bör utformas. Naturvårdsverket gör bedömningen att licensjakt på säl kan införas. En

förutsättning är dock att en eventuell licensjakt har ett tydligt syfte och att jakten ingår som ett verktyg i respektive arts förvaltningsplan. Licensjakten måste även, i likhet med vad som gäller vid skyddsjakt, förenas med villkor som är utformade för sälarternas speciella behov med hänsyn till säkerställandet av en fortsatt gynnsam bevarandestatus. Ärendet bereds inom Regeringskansliet.

Naturvårdsverket har även på uppdrag av regeringen tagit fram förslag på hur man kan förbättra möjligheterna till jakt på allmänt vatten. Syftet är att fler ska få möjlighet att jaga samt att länsstyrelsernas administration ska minska. Uppdraget redovisades i oktober 2016, och ärendet bereds nu vidare inom Regeringskansliet.

I budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 23) anför regeringen följande om säljakt.

Det finns i dag livskraftiga populationer av gråsäl och vikare i Östersjön samt knobbsäl i Västerhavet och södra Östersjön. Säl orsakar skada då de tar fisk direkt ur fiskenäten och förstör fiskeredskap. Skyddsjakt är den enda tillåtna jaktformen för säl. Under 2015 tilläts jakt på 430 gråsäl och 210 knobbsäl varav 282 gråsäl och 159 knobbsäl fälldes.

Från och med den 18 oktober 2015 kan Sverige inte längre sälja sälprodukter inom EU. Det undantag som Sverige har haft upphör i och med att förordningen ändras enligt Världshandelsorganisationens (WTO) rekommendationer.

Provtagningskraven vid säljakt är omfattande vilket försvårar jakten. Naturvårdsverket införde för jakten 2015 på prov differentierade provtagningskrav. Naturvårdsverket har sett över denna ordning och har inför jakten 2016 infört nya förändringar.

Det kan även nämnas att det av regleringsbrevet för budgetåret 2017 när det gäller anslaget 1:7 Ersättningar för viltskador m.m. inom utgiftsområde 23 framgår att 20 miljoner kronor disponeras för bidrag för att förebygga skador orsakade av säl och för att ersätta inträffade sådana skador. Havs- och vattenmyndigheten ska fördela 15 miljoner kronor till länsstyrelserna, som ska använda medlen inom länet för ersättning till den som drabbats av skada. 5 miljoner kronor ska, inom ramen för havs- och fiskeriprogrammet, användas för medfinansiering av förebyggande åtgärder mot skador i fisket orsakade av säl.

Utskottets ställningstagande

Som utskottet även tidigare konstaterat (bet. 2014/15:MJU12) bedrivs en omfattande skyddsjakt efter såväl skarv som säl. I fråga om skarv har kommissionen även utarbetat en vägledning om hur undantagsbestämmelsen i direktiv 2009/147/EG om bevarande av vilda fåglar, det s.k. fågeldirektivet, kan tillämpas. Kommissionen uppmanar medlemsstaterna att använda den flexibilitet som finns i direktivet. När det gäller sälbestånden konstaterar utskottet att Naturvårdsverket årligen ger tillstånd till skyddsjakt efter ett stort antal säl.

Utskottet noterar även att särskilda medel finns anslagna för att kunna förebygga och ersätta skador orsakade av säl. Möjlighet finns även inom havs- och fiskeriprogrammet att söka stöd till investeringar i utrustning för att skydda redskap och fångster från fåglar som skyddas av fågeldirektivet.

Mot bakgrund av det som anförts ovan är utskottet inte berett att föreslå någon åtgärd med anledning av motionerna 2016/17:74 (M), 2016/17:801 (M), 2016/17:1021 (M), 2016/17:1143 (S), 2016/17:1893 (S), 2016/17:2448 (SD) yrkandena 3 och 4, 2016/17:2552 (KD) yrkande 11, 2016/17:3023 (C) och 2016/17:3171 (M) yrkande 10. Motionerna bör lämnas utan vidare åtgärd.

Utskottet konstaterar även att Naturvårdsverkets redovisning om förutsättningarna för och hur en licensjakt efter säl bör utformas bereds inom Regeringskansliet. I avvaktan på det pågående arbetet föreslår utskottet att motion 2016/17:2445 (SD) yrkande 13 lämnas utan vidare åtgärd.

Vidare konstaterar utskottet att fågeldirektivet inte medger en s.k. allmän jakt på skarv i enlighet med nationell lagstiftning. Med det anförda anser utskottet att motionerna 2016/17:844 (SD), 2016/17:2445 (SD) yrkande 12 och 2016/17:3076 (C) kan lämnas utan vidare åtgärd.

Rovdjurspolitik

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om licens- och skyddsjakt, om åtgärder med anledning av rovdjursangrepp, om ekonomiska villkor vid skyddsjakt och om rovdjurspolitiken i övrigt.

Jämför reservationerna 6 (SD), 7 (C), 8 (KD), 9 (SD, C), 10 (M) och 11 (SD, C).

Motionerna

Rovdjurspolitik

Enligt motion 2016/17:1276 av Christian Holm Barenfeld (M) är det viktigt med en rovdjurspolitik som det finns acceptans för och som ger möjlighet till en kontrollerad jakt. Motionären anför att såväl skyddsjakt som licensjakt på varg behövs och att den hållbara rovdjursförvaltning som har stöd från en majoritet i riksdagen ska fortsätta att gälla.

I kommittémotion 2016/17:1956 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 6 föreslås en genomgripande översyn av regionaliseringen av art- och habitatdirektivets inverkan på jakt. I yrkande 7 i denna del föreslås även att de höjda referensvärdena för antalet rovdjur, förutom varg, som ska bevaras ses över.

För att trygga rennäringens framtid föreslår Staffan Danielsson (C) i motion 2016/17:1978 att regeringen utreder åtgärder för att mycket kraftigt minska rovdjurens dödande av renar.

Enligt motion 2016/17:2959 av Per-Ingvar Johnsson och Staffan Danielsson (båda C) yrkande 2 bör regeringen ta tillbaka uppdraget till länsstyrelserna att planera för en fast vargstam i södra Sverige. Motionärerna refererar till att det inte har funnits en fast vargstam i södra Sverige på ca 150 år. De hänvisar även till riksdagens beslut om en totalt något minskad vargstam i Sverige och att tamdjurhållningen inte påtagligt ska försvåras.

Daniel Bäckström (C) framför i motion 2016/17:3122 yrkande 1 att det krävs en tydligare uppföljning av riksdagens beslut om hur rovdjurspolitiken ska vara organiserad. Enligt motionären måste regeringen säkerställa att arbetet i viltförvaltningsdelegationerna bedrivs på ett sådant sätt som ger förutsättningar för inkludering och delaktighet.

Skydds- och licensjakt

Ett flertal motioner tar upp frågor som rör skydds- och licensjakt. I motion 2016/17:815 av Lars Hjälmered (M) föreslås en översyn av villkoren för och vämandet av skydds- och licensjakten på varg. Enligt motionen är en balans mellan rovdjur, bytesdjur och människor avgörande för näringar som fårskötsel och jakt.

Även i motion 2016/17:1917 av Margareta B Kjellin och Tomas Tobé (båda M) framhålls behovet av en översyn av skydds- och licensjakten på varg. De anför bl.a. att kriterier bör slås fast med tydliga och korta handläggnings-tider samt lokalt anpassade mål för verksamheten.

För att undvika att vargjakten ställs in år efter år föreslås i kommittémotion 2016/17:2445 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 6 ett tillägg i Naturvårdsverkets föreskrifter om jakttider. Enligt motionen bör jakttiden kunna förlängas om domstolens dom dröjer, även om den ordinarie jakttiden är förbi.

Enligt motion 2016/17:3122 av Daniel Bäckström (C) yrkande 2 bör möjligheterna för länsstyrelsen att fatta väl underbyggda beslut om licens- och skyddsjakt säkerställas. Det anføres att en översyn av jakttiden bör genomföras med ett bredare grepp där man även betänker vilka det är som ska utföra jakten och om det finns anledning att förlägga jakten till någon annan tid på året. Vidare bör man även säkerställa en snabb handläggning i domstolen av överklagade beslut om licens- och skyddsjakt (yrkande 3). Motionären anser att regeringen måste ha beredskap att föreslå nya åtgärder om det visar sig att de åtgärder man hittills vidtagit inte kommer att räcka till.

I kommittémotion 2016/17:3283 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 2 framhålls att regeringen snarast bör lägga fram ett förslag till instansordning för överprövning av ärenden om skydds- och licensjakt där eventuell rättsprövning endast sker i en domstol. Enligt motionären är risken uppenbar att man genom överklaganden kommer att kunna omintetgöra jakten genom överklaganden.

Vidare anges i kommittémotion 2016/17:1956 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 4 att det måste bli lättare för djurägare att skydda tamboskap från rovdjursangrepp. Enligt motionärerna ska rovdjursskador i

första hand förebyggas, och skyddsjakt kan bli aktuellt när angrepp sker trots förebyggande åtgärder, men trots detta skadas och dödas mycket tamboskap.

Slutligen föreslås i motion 2016/17:2959 av Per-Ingvar Johnsson och Staffan Danielsson (båda C) yrkande 3 att skyddsjakt efter varg i områden med fårskötsel ska få bedrivas redan efter ett angrepp på får, för att inte tamdjurs-hållningen ska försvåras i fårskötselområden.

Ekonomiska villkor vid skyddsjakt

Enligt kommittémotion 2016/17:1956 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 3 finns det anledning att se över kostnaderna vid skyddsjakten. En översyn måste enligt motionärerna problematisera om staten ska ta ett större ansvar för kostnaden vid skyddsjakt efter vissa djur eller vid vissa typer av skyddsjakt som till största del bedrivs ur ett samhälls- och trygghetsperspektiv.

I motion 2016/17:2606 av Daniel Bäckström och Peter Helander (båda C) framhålls att det är nödvändigt att regelbundet se över de ekonomiska villkoren för jägare och jaktledare i samband med skyddsjakt efter varg.

På liknande sätt föreslås i kommittémotion 2016/17:3171 av Jonas Jacobsson Gjørterl m.fl. (M) yrkande 4 en översyn av reglerna om ersättning vid skyddsjakt, med syfte att skapa ett rättvist system utan att decentraliseringen av viltförvaltningen påverkas negativt. I motionen påpekas att det kan vara problematiskt om exempelvis en varg vandrar över länsgränser och länsstyrelserna fattar olika beslut om ersättning för skyddsjakt efter samma varg.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

Rovdjurspolitik

Den nuvarande inriktningen på rovdjurspolitiken lades fast av riksdagen 2013 (prop. 2012/13:191, bet. 2013/14:MJU7, rskr. 2013/14:99). Inriktningen innebär att det övergripande och långsiktiga målet för rovdjurspolitiken är att varg, björn, järv, lo och kungsörn i Sverige ska uppnå och bibehålla en gynnsam bevarandestatus enligt art- och habitatdirektivet, samtidigt som tamdjurs-hållningen inte påtagligt försvåras och socioekonomisk hänsyn tas. Inriktningen innehåller även mål för rovdjursstammarna med bl.a. referensvärden för populationsstorlek och utbredningsområden. Vidare beslutades om en toleransnivå för skador på ren orsakade av stora rovdjur om maximalt 10 procent räknat på en samebys faktiska renantal. Inriktningen innebar att rovdjursförvaltningen regionaliserades ytterligare och att det infördes en ny ordning för beslut om skydds- och licensjakt på rovdjur.

Riksdagen har därefter vid flera tillfällen framhållit att den beslutade rovdjurspolitiken och dess inriktning ska ligga fast (bet. 2014/15:MJU12, rskr. 2014/15:182, bet. 2015/16:MJU12, rskr. 2015/16:109).

Miljö- och jordbruksutskottet betonade i betänkande 2014/15:MJU12 Naturvård och biologisk mångfald att den nya rovdjurspolitiken fyller en

viktig funktion eftersom den möjliggör en balans mellan målet att bibehålla gynnsam bevarandestatus för de stora rovdjuren och hänsynen till de människor som lever och verkar i rovdjurstäta områden.

Bestämmelser om förvaltningen av de s.k. stora rovdjuren finns i förordningen (2009:1263) om förvaltning av björn, varg, järv, lo och kungsörn. Förvaltningen syftar till att djur av dessa arter ska finnas i så stort antal att arterna långsiktigt finns kvar i den svenska faunan och att djuren kan sprida sig till sina naturliga utbredningsområden. Detta syfte ska uppnås i en sådan takt att samexistensen mellan människor och dessa arter främjas samtidigt som skador och olägenheter förebyggs och begränsas.

Rovdjursförvaltningen är indelad i tre rovdjursförvaltningsområden: norra, mellersta och södra. För varje område finns ett samverkansråd för samverkan mellan länsstyrelserna i de län som ingår i förvaltningsområdet i frågor som rör förvaltningen av de stora rovdjuren. Samverkansrådets uppgift är att till Naturvårdsverket lämna förslag till miniminivåer, dvs. minsta antal föryngningar, för förekomsten av björn, varg, järv och lodjur i rovdjursförvaltningsområdet och i vart och ett av de län som ingår i området. Naturvårdsverket fastställer sedan miniminivåerna inom ramen för de nationella målen för respektive art och med beaktande av arternas naturliga utbredningsområden.

Inom ramen för den beslutade rovdjurspolitiken har Naturvårdsverket tagit fram nationella förvaltningsplaner för de stora rovdjuren. I förvaltningsplanen beskrivs vilka mål som gäller för arten och vilka åtgärder som behövs för att uppnå målen. Det anges också hur åtgärderna ska följas upp och vilka som är ansvariga för respektive delar. Resultaten från länsstyrelsernas inventeringar är en viktig utgångspunkt för förvaltningsplanerna. Samverkansråden utformar, med beaktande av rovdjursförvaltningsplanerna och de fastställda miniminivåerna, långsiktiga övergripande riktlinjer för rovdjursförvaltningen i förvaltningsområdet. Länsstyrelserna tar därefter, med hjälp av sina viltförvaltningsdelegationer, fram regionala förvaltningsplaner för länet.

Enligt förordningen (2007:825) med länsstyrelseinstruktion ska det inom varje länsstyrelse finnas en viltförvaltningsdelegation, vars specifika uppgifter framgår av förordningen (2009:1474) om viltförvaltningsdelegationer. Viltförvaltningsdelegationen är ett organ inom länsstyrelsen för samverkan i frågor som rör länets viltförvaltning och i vilket det sitter representanter för de politiska partierna, myndigheter och intresseorganisationer. Delegationen beslutar om de övergripande riktlinjerna inom länet för bl.a. viltförvaltningen, för licens- och skyddsjakten samt för bidrag och ersättningar enligt viltskadeförordningen (2001:724). Delegationen prövar även frågor om godkännande av förslag till miniminivåer för förekomsten av björn, lo, varg och järv i länet som ska lämnas till samverkansråden.

Miljö- och jordbruksutskottet framhöll i betänkande 2014/15:MJU12 Naturvård och biologisk mångfald att den regionala rovdjursförvaltningen även i fortsättningen skulle vara kopplad till länen och att en del beslutsmakt hade flyttats över till viltförvaltningsdelegationerna i och med införandet av

dessa organ. Utskottet konstaterade dock att delegationerna hade beslutanderätt i övergripande frågor om viltförvaltningen, men att det inte var tydligt definierat vad dessa övergripande frågor innebar. Utskottet ansåg därför att det borde göras en översyn av huruvida det är möjligt att förtydliga viltförvaltningsdelegationernas mandat och beslutanderätt samt om möjligt förstärka deras befogenheter som ett steg i arbetet med decentralisering och delegering av beslut. Slutsatsen var att både rovdjursförvaltningens nuvarande regionala förankring och viltförvaltningsdelegationerna bör förstärkas.

Det kan även nämnas att Naturvårdsverket i juni 2015 redovisade en strategi för svensk viltförvaltning med en övergripande vision samt mål och delmål för det ansvar som Naturvårdsverket har som central myndighet för frågor om vilt, rovdjur och jakt. Det framgår att verket anser att det behövs en översyn och utvärdering av hur den nuvarande ordningen fungerar för att få underlag för beslut om fortsatt regionalisering av förvaltningen. Naturvårdsverket föreslog att viltförvaltningsdelegationernas roll, mandat och sammansättning i första hand skulle utvärderas. Strategin har remissbehandlats, och Naturvårdsverket arbetar nu utifrån den huvudsakliga inriktningen i strategin. Vissa förslag bereds inom Regeringskansliet.

I svaret på en skriftlig fråga om viltförvaltningsdelegationerna (fr. 2016/17:259) angav miljöminister Karolina Skog att Regeringskansliet bl.a. hade genomfört en enkätundersökning som ett led i utvärderingen av länsstyrelsernas viltförvaltningsdelegationer. Enkäten hade skickats till ordinarie ledamöter av delegationerna i samtliga län. Statsrådet uppgav även att utvärderingen nu är avslutad och att Regeringskansliet bereder frågan.

I fråga om angrepp på tamboskap kan konstateras att det är den vanligaste orsaken till konflikter mellan stora rovdjur och människor. Regeringen betonar i budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 23) att regeringen är angelägen om att problemen med viltskador minskar. Av den anledningen fick Jordbruksverket ett uppdrag som handlar om att förebygga viltangrepp på tamdjur, och Sveriges lantbruksuniversitet fick i uppdrag att kartlägga hur angrepp av stora rovdjur påverkar landsbygdens ekonomi. Dessa har redovisats. Anslaget 1:7 Ersättning för viltskador m.m. utökades även med 10 miljoner kronor 2015 och med ytterligare 10 miljoner kronor fr.o.m. 2016. Av budgetpropositionen framgår att det under 2015 var färre rovdjursangrepp på tamdjur än 2014. Drygt 500 får angreps samt även ett antal hundar, nötdjur och getter. Kostnaderna för ersättning på tamdjur uppgick till 3,4 miljoner kronor, och kostnaden för förebyggande åtgärder uppgick till ca 4,1 miljoner kronor.

Rovdjur har även en stor påverkan på rennäringen. Av budgetpropositionen för 2017 framgår att anslaget 1:22 Främjande av rennäringen m.m. används bl.a. för att kompensera rennäringen för förekomst av de stora rovdjuren samt att arbete pågår med att anpassa rovdjurspopulationerna till en toleransnivå på 10 procent för samebyarna.

Vidare anges i Naturvårdsverkets regleringsbrev för 2017 att verket ska redovisa hur det har bidragit till arbetet med att, i samverkan med Sametinget,

fortsätta arbetet med ett förvaltningsverktyg utifrån fastställd toleransnivå för skador orsakade av stora rovdjur inom rennäringen, i syfte att upprätthålla en hållbar rennäring och en gynnsam bevarandestatus för stora rovdjur.

Som nämndes ovan har Jordbruksverket redovisat ett regeringsuppdrag om att förebygga viltangrepp. Syftet var att på ett överskådligt sätt presentera åtgärder som används världen över för att förebygga angrepp av rovdjur på tamdjur och vilken effekt de har. I rapporten konstateras att djurhållningen, både i praktiken och utifrån regelverken, skiljer sig åt mellan olika länder, vilket gör att en förebyggande åtgärd inte per automatik passar i Sverige bara för att den passar någon annanstans. Förutsättningarna för betande tamdjur skiljer sig åt även inom Sverige, när det gäller både förekomsten av rovdjur och storleken på besättningen och t.ex. markförhållanden, varför det är svårt att hitta en förebyggande åtgärd som passar i alla enskilda fall. Vidare konstateras att det är viktigt att löpande utveckla och anpassa förebyggande åtgärder som bedöms ha effekt utifrån den forskning och erfarenhet som finns. Det framhålls även att det behövs en fortsatt dialog om konsekvenserna för lantbrukare samt de samhällsekonomiska kostnader och nyttor som uppstår när rovdjur och tamdjur finns i samma område.

Vad gäller rovdjursavvisande stängsel finns det inom ramen för landsbygdsprogrammet möjlighet att söka stöd, s.k. miljöinvesteringar, för att sätta upp stängsel för att hålla rovdjur borta från betesmarker. Medel från landsbygdsprogrammet får användas för stängsel på blocklagd mark, dvs. mark som är registrerad i systemet för EU:s gemensamma jordbrukspolitik. För stängsel på mark som inte är blocklagd, som exempelvis skogsbeten, en del naturbeten och små djurägare utan stödrätter, kan medel sökas från viltskadeanslagen. Syftet med ersättningen är att skapa förutsättningar för fortsatt betesdrift i områden där det finns risk för angrepp av rovdjur.

I fråga om vargens utbredningsområde är målen för vargstammen i Sverige, i enlighet med den rovdjurspolitik som riksdagen beslutat, bl.a. att vargens referensvärde för gynnsam bevarandestatus när det gäller utbredningsområdet ska vara hela Sverige förutom den alpina regionen och Gotlands län samt att vargstammens koncentration minskas där den är som tätast. Vargens förekomst i renskötselområdet ska i huvudsak begränsas till de områden där den gör minst skada, och vargens förekomst i län med fäbodbruk, intensiv fårskötsel eller skärgårdar ska i huvudsak begränsas till de områden där den gör minst skada.

Av Naturvårdsverkets nationella förvaltningsplan för varg framgår även att verket och länsstyrelserna i förvaltningen ska verka för att underlätta en spridning av vargen i enlighet med beslutat referensvärde om vargens utbredningsområde, dvs. att utbredningsområdet ska vara hela Sverige förutom den alpina regionen och Gotlands län. Av förvaltningsplanen framgår att det är en miniminivå, dvs. det minsta område som krävs för att en livskraftig vargpopulation ska kunna bibehållas på lång sikt.

Regeringen har i budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 23) anfört att Sverige ska ha långsiktigt livskraftiga rovdjursstammar.

Regeringen konstaterade även att det som en följd av de rovdjursuppdrag som genomfördes 2015 nu finns en bredare kunskapsbas som är en tillgång för att kunna säkerställa väl underbyggda jaktbeslut.

Skydds- och licensjakt

Enligt art- och habitatdirektivet är EU:s medlemsstater skyldiga att vidta åtgärder för att säkerställa att arter som omfattas av direktivet uppnår och bibehåller en gynnsam bevarandestatus. Vissa arter kräver s.k. strikt skydd. Andra arter kräver exempelvis att särskilda bevarandeområden ska utses för att göra det möjligt att bibehålla eller, i förekommande fall, återställa en gynnsam bevarandestatus hos arten i dess naturliga utbredningsområde. Att en art är strikt skyddad innebär att dessa djur som huvudregel inte avsiktligt får fångas eller dödas i naturen. Direktivet ger dock medlemsstaterna möjlighet att göra undantag från skyddskraven under vissa särskilt angivna förutsättningar, förutsatt att det inte finns någon annan lösning och att undantaget inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos bestånden i deras naturliga utbredningsområde.

När det gäller skyddsjakt kan konstateras att Naturvårdsverket enligt 23 a och 23 b §§ jaktförordningen (1987:905) får fatta beslut om skyddsjakt efter björn, varg, järv, lo, säl eller örn. Beslut får fattas efter ansökan av den som riskerar att drabbas av skada eller på eget initiativ. Om det finns en stor sannolikhet för att allvarlig skada kommer att uppstå, får beslut om skyddsjakt fattas även om ingen skada ännu har inträffat. Beslut om skyddsjakt får dock endast fattas om det inte finns någon annan lämplig lösning och om det inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Beslutet måste även motiveras av något av följande skäl:

1. av hänsyn till allmän hälsa och säkerhet eller av andra tvingande skäl som har ett allt överskuggande allmänintresse, inbegripet orsaker av social eller ekonomisk karaktär och betydelsefulla positiva konsekvenser för miljön
2. av hänsyn till flygsäkerheten
3. för att förhindra allvarlig skada, särskilt på grödor, boskap, skog, fiske, vatten eller annan egendom eller
4. för att skydda vilda djur eller växter eller bevara livsmiljöer för sådana djur eller växter.

Beslut om skyddsjakt kan fattas vid behov, året om. Jakttiden för det specifika tillfället fastställs i det aktuella beslutet om skyddsjakt.

Enligt 24 a § jaktförordningen får Naturvårdsverket delegera rätten att besluta om skyddsjakt till länsstyrelsen. Verket har också delegerat rätten att besluta om skyddsjakt efter björn, varg, lo och järv till samtliga länsstyrelser i län där rovdjursarten förekommer. När det gäller varg har möjligheten att besluta om skyddsjakt överlämnats till samtliga länsstyrelser utom Länsstyrelsen i Gotlands län. Nuvarande delegation gäller t.o.m. den 30 juni 2020.

Jaktförordningen medger även att björn, varg, järv eller lo får dödas för att skydda tamdjur

1. när rovdjuret angriper och skadar tamdjuret eller om det är uppenbart att ett sådant angrepp är omedelbart förestående
2. om det finns skälig anledning att befara ett angrepp på tamdjuret och dödandet sker i omedelbar anslutning till att rovdjuret har angripit och skadat eller dödat tamdjur eller
3. om rovdjuret befinner sig inom inhägnat område avsett för skötsel av tamdjuret och det finns skälig anledning att befara ett angrepp där (28 §).

Rovdjuret får dock bara dödas när det inte går att skrämma bort det eller på något annat lämpligt sätt avbryta eller avvärja angreppet.

Det kan även noteras att Naturvårdsverket i oktober 2015 redovisade ett regeringsuppdrag om hur skydds jakt för varg kan tillämpas och utvecklas för att bättre bidra till vargpolitikens övergripande syfte (Skydds jakt varg – översyn av regler och tillämpning). Slutsatserna handlar i huvudsak om en möjlig ny inriktning för verkets vägledning, t.ex. en konkret vägledning med kriterier för bedömning av allvarlig skada och riktlinjer för hanteringen av vargar som vistas nära bebyggelse. Naturvårdsverket konstaterar även att det finns ett behov av dels en generell översyn av jakt- och artskyddslagstiftningen, dels en närmare analys av vissa enskilda bestämmelser i dessa lagstiftningar och i sekretesslagstiftningen. Ett exempel som nämns är om det enligt EU-rätten krävs att sannolikheten för allvarlig skada är ”stor” för skydds jakt i preventivt syfte. Verket analyserar även olika sätt att hantera problematiken med hot och trakasserier i samband med skydds jakt. Rapporten bereds inom Regeringskansliet.

I fråga om licens jakt framgår av art- och habitatdirektivet att medlemsstaterna får medge undantag från direktivets skydds bestämmelser för att under strängt kontrollerade förhållanden selektivt och i begränsad omfattning tillåta insamling och förvaring av vissa exemplar av de strikt skyddade arterna i en begränsad mängd som fastställs av de behöriga nationella myndigheterna (begreppet ”insamling” omfattar jakt i syfte att döda djur, se Högsta förvaltningsdomstolens dom den 30 december 2016 i mål nr 2406–16 m.fl.). Detta förutsätter dock att det inte finns någon annan lämplig lösning och att undantagen inte gör det svårare att upprätthålla en gynnsam bevarandestatus hos bestånden i deras naturliga utbredningsområde.

Licens jakt efter björn, varg, järv och lo regleras i 23 c § jaktförordningen. Där anges att förutsättningarna för att sådan jakt ska kunna tillåtas är att det inte finns någon annan lämplig lösning och att jakten inte gör det svårare att upprätthålla en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Jakten måste dessutom vara lämplig med hänsyn till stammarnas storlek och sammansättning samt bedrivs selektivt och under strängt kontrollerade förhållanden.

Enligt jaktförordningen får Naturvårdsverket besluta om licensjakt. Verket får även överlämna beslutsrätten till länsstyrelserna i ett rovdjursförvaltningsområde, dock under förutsättning att antalet föryngningar i förvaltningsområdet överstiger de fastställda miniminivåerna för den aktuella arten.

I fråga om licensjakt efter varg kan konstateras att Naturvårdsverket har överlämnat beslutsrätten till länsstyrelserna i det mellersta rovdjursförvaltningsområdet, dvs. länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Västra Götalands, Värmlands, Örebro, Västmanlands, Dalarnas och Gävleborgs län. Nuvarande beslut gäller t.o.m. den 15 februari 2017. I beslutet framhålls att länsstyrelserna ansvarar för att besluten om licensjakt efter varg uppfyller de förutsättningar som anges i jaktförordningen. Naturvårdsverket har även utarbetat en vägledning för länsstyrelsernas beredning av beslut om licensjakt för att stödja länsstyrelserna i deras beslutsprocesser.

Beslut om licensjakt efter varg får enligt jaktförordningen fattas senast den 1 oktober varje år. Undantag gäller dock de år som miniminivåer för förekomst av varg ska fastställas, då beslut får fattas senast den 15 oktober. Bestämmelsen i jaktförordningen ändrades under 2016. Syftet var att få eventuella beslut om licensjakt fastställda i så god tid som möjligt med följderna att ett utrymme finns för en överklagandeprocess innan jaktstarten.

Vad gäller jakttiden framgår av Naturvårdsverkets föreskrifter om licensjakt efter varg att länsstyrelsens beslut om licensjakt endast ska gälla perioden den 2 januari t.o.m. 15 februari. Naturvårdsverket får i det enskilda fallet medge undantag.

Det kan noteras att Naturvårdsverket under 2016 påbörjade en översyn av föreskrifterna. Vid översynen kommer bl.a. en ändring av den föreskrivna jakttiden att övervägas.

När det gäller licensjakten efter varg 2017 kan konstateras att länsstyrelserna i Dalarna, Gävleborgs, Värmlands och Örebro län hösten 2016 beslutade om licensjakt efter totalt 25 vargar. Besluten överklagades men Förvaltningsrätten i Luleå och Kammarrätten i Sundsvall avlog samtliga överklaganden. Högsta förvaltningsdomstolen avlog även yrkanden om att tills vidare stoppa jakten. Högsta förvaltningsdomstolen ska fortfarande pröva om prövnings-tillstånd ska medges. Samtliga 25 vargar fälldes under jakten.

I sammanhanget kan även framhållas att Högsta förvaltningsdomstolen i ett avgörande den 30 december 2016 ansåg att Länsstyrelsen i Värmlands län hade fog för sina beslut om licensjakt efter varg inför licensjakten 2016. Bakgrunden var att länsstyrelsen hade beslutat om licensjakt men att jakten stoppades av både förvaltningsrätten och kammarrätten. Högsta förvaltningsdomstolen fann att samtliga förutsättningar för licensjakt var uppfyllda och att den därför inte skulle ha stoppats (mål nr 2406–16 m.fl.).

Avslutningsvis kan konstateras att flera ändringar i jaktlagen (1987:259) och jaktförordningen som rör skydds- eller licensjakt efter de stora rovdjuren beslutades under 2016. Regeringen införde t.ex. en bestämmelse i jaktförordningen om att ärenden om jakt efter bl.a. de stora rovdjuren ska handläggas skyndsamt. Vidare ändrades förordningen på så sätt att dessa beslut om jakt

numera överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Naturvårdsverket är således inte längre en instans i överprövningskedjan. Bakgrunden var att Högsta förvaltningsdomstolen i december 2015 (mål nr 312-15) slog fast att regleringen i jaktförordningen stod i strid med unionsrätten när det gällde möjligheten till rättslig prövning av beslut om jakt efter en art som skyddas av art- och habitatdirektivet.

Regeringen beslutade även, genom en ändring i förordningen (1977:937) om allmänna förvaltningsdomstolars behörighet m.m., att beslut som gäller jakt efter björn, varg, järv, lo eller kungsörn ska prövas av Förvaltningsrätten i Luleå. Sådana beslut kommer därmed att i andra instans överprövas av Kammarrätten i Sundsvall. Ett av skälen till att samla besluten hos en förvaltningsrätt var att det är fråga om ett begränsat antal mål som ställer krav på en skyndsam handläggning. Ett annat skäl var att det därmed uppnås en viss specialisering hos domstolen i fråga om de många gånger mycket avancerade juridiska bedömningar som aktualiseras vid överprövningen av dessa jaktbeslut.

Slutligen infördes en bestämmelse i jaktlagen om att mål i domstol om jakt efter de stora rovdjuren ska handläggas skyndsamt (prop. 2015/16:199, bet. 2016/17:MJU4, rskr. 2016/17:26). Av propositionen framgår att syftet var att besluten i normalfallet ska kunna överprövas i sak i förvaltningsrätten och att kammarrätten ska hinna ta ställning till frågan om prövningstillstånd före den beslutade jakttiden, så att beslutet kan verkställas om det finns förutsättningar för skyddsjakt eller licensjakt. Det förutsätter dock att jakttiden från början bestäms på ett rimligt sätt och att länsstyrelserna fattar beslut om licensjakt i god tid.

Ekonomiska villkor vid skyddsjakt

När det gäller frågan om ersättning vid skyddsjakt framgår det av propositionen om en hållbar rovdjurspolitik (prop. 2012/13:191) att den dåvarande regeringen gjorde bedömningen att huvudregeln även i fortsättningen bör vara att sökanden genomför och bekostar beviljad skyddsjakt samt att länsstyrelsen på samma sätt som i dag bör få göra avsteg från det. I propositionen angavs även följande.

Regeringen anser att en ordning där länsstyrelsens personal ska ombesörja skyddsjakt på annans mark strider mot den jaktliga tradition som råder i landet, där jakträtten är kopplad till en nyttjanderätt av marken. Det är inte statens ansvar att utföra skyddsjakt annat än när sådan jakt har initierats av en myndighet. Däremot kan staten vara sökanden behjälplig i viss mån. Svenska jägareförbundet har ett statligt uppdrag att bistå myndigheterna med råd och förslag till åtgärder i det praktiska genomförandet av skyddsjakt och andra förebyggande åtgärder. Förbundets kunskaper bör kunna användas vid utformning av skyddsjakt, men det är de lokala jägarna som även fortsättningsvis bör vara ansvariga för jaktens bedrivande. Verkställighet av skyddsjakt bör därför som huvudregel ombesörjas av den som har ansökt om skyddsjakten.

Det finns dock omständigheter som talar för att länsstyrelsen – i likhet med vad som redan sker – bör kunna bidra med medel och bistå med verkställighet i vissa fall. Det kan exempelvis handla om skyddsjakt efter stora rovdjur i väglöst land, skyddsjakt efter sådana arter som järv och varg samt björnhonor med ungar, där det i dag kan saknas beprövade jaktmetoder eller då det finns omständigheter som gör att besluten måste genomföras särskilt skyndsamt. För avlivning av en potentiellt farlig björn inom tätbebyggt område svarar dock i första hand polismyndigheten enligt 9 § jaktlagen (1987:259). I första hand bör dock skyddsjaksbeslut utformas på ett sådant sätt att relevanta hjälpmedel vid jakt får användas och att utomstående jägare i görligaste mån kan anlitas.

Vidare framgår av betänkande 2014/15:MJU12 Naturvård och biologisk mångfald att miljö- och jordbruksutskottet delade den bedömning som gjordes av den tidigare regeringen. Utskottet anförde att huvudregeln bör vara att sökanden genomför och bekostar den skyddsjakt som har beviljats honom eller henne, men att länsstyrelsen ska ha rätt att göra avsteg från den.

Det kan även nämnas att Naturvårdsverket i sin redovisning Skyddsjakt varg – översyn av regler och tillämpning, som nämnts ovan, konstaterar att länsstyrelserna kan besluta om ersättning med medel från viltskadeanslaget för kostnader i samband med skyddsjakt som bedrivs för att skydda andra tamdjur än ren. Naturvårdsverket konstaterar även att en vägledning kan tydliggöra ramarna för hur länsstyrelserna får använda medlen ur viltskadeanslagen. Slutligen konstateras att det i respektive län bör finnas riktlinjer för ersättning för kostnader i samband med utövande av skyddsjakt. Riktlinjerna bör samordnas i rovdjursförvaltningsområdena, och det arbete med samordning av riktlinjer som vissa länsstyrelser påbörjat bör fortsätta och slutföras. Rapporten bereds inom Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

Rovdjurspolitik

Riksdagen har vid flera tillfällen framhållit att den tidigare beslutade rovdjurspolitiken och dess inriktning ska ligga fast. Utskottet avser inte att ändra detta ställningstagande. Med det anförda föreslår utskottet att motion 2016/17:1276 (M) lämnas utan vidare åtgärd.

Vidare kan framhållas att utskottet tidigare framfört (bet. 2014/15:MJU12) att rovdjursförvaltningens nuvarande regionala förankring och viltförvaltningsdelegationerna bör förstärkas. Utskottet välkomnar därför Regeringskansliets utvärdering av länsstyrelsernas viltförvaltningsdelegationer. Enligt uppgift är utvärderingen nu avslutad och Regeringskansliet bereder frågan.

Utskottet föreslår med det anförda att motionerna 2016/17:1956 (C) yrkande 6 och 2016/17:3122 (C) yrkande 1 lämnas utan vidare åtgärd, i avvaktan på resultatet av det arbete som pågår. Även motion 2016/17:1956 (C) yrkande 7 i denna del föreslås lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller rennäringen konstaterar utskottet att regeringen är angelägen om att problemen med viltskador minskar och att arbete pågår med att reducera

rovdjurspopulationernas påverkan på rennäringen. Enligt utskottet kan därmed motion 2016/17:1978 (C) lämnas utan vidare åtgärd.

Vidare följer av redovisningen ovan att det referensvärde som riksdagen har beslutat om för vargstammen utgår från att vargen har hela Sverige förutom den alpina regionen och Gotlands län som utbredningsområde. Utskottet anser att motion 2016/17:2959 (C) yrkande 2 kan avstyrkas.

Skydds- och licensjakt

Utskottet konstaterar att det förekommer både skydds- och licensjakt efter varg och andra stora rovdjur i Sverige.

Utskottet konstaterar även att flera ändringar har införts i lagstiftningen när det gäller beslut om skydds- och licensjakt efter de stora rovdjuren i syfte att åstadkomma en mer ändamålsenlig och effektiv besluts- och överklagande-process. Exempelvis har bestämmelser införts om skyndsamt handläggning av ärenden och mål i domstol. Vidare överklagas dessa beslut numera till allmän förvaltningsdomstol och överprövas av en och samma förvaltningsrätt respektive kammarrätt. Det regleras även att beslut om licensjakt efter varg får fattas senast den 1 oktober varje år.

Utskottet noterar också att Naturvårdsverket har redovisat ett regeringsuppdrag om hur skyddsjakt för varg kan tillämpas och utvecklas för att bättre bidra till vargpolitikens övergripande syfte. Rapporten bereds inom Regeringskansliet.

Mot bakgrund av det som anförs ovan och pågående arbete föreslår utskottet ingen åtgärd med anledning av motionerna 2016/17:815 (M), 2016/17:1917 (M), 2016/17:3122 (C) yrkande 3 och 2016/17:3283 (KD) yrkande 2. Även motionerna 2016/17:2445 (SD) yrkande 6 och 2016/17:3122 (C) yrkande 2 lämnas utan vidare åtgärd.

Vidare framgår av redovisningen ovan att lagstiftningen i många fall medger att rovdjur dödas för att skydda tamdjur. Utskottet finner inte skäl att föreslå någon åtgärd med anledning av motionerna 2016/17:1956 (C) yrkande 4 och 2016/17:2959 (C) yrkande 3.

Ekonomiska villkor vid skyddsjakt

I fråga om länsstyrelsernas rätt att besluta om ersättning i samband med skyddsjakt vidhåller utskottet sitt tidigare ställningstagande. Huvudregeln bör även i fortsättningen vara att sökanden genomför och bekostar den skyddsjakt som har beviljats honom eller henne, men att länsstyrelsen ska ha rätt att göra avsteg från den.

Utskottet noterar även att Naturvårdsverket har behandlat vissa frågor om ersättning och finansiering i samband med skyddsjakt i en rapport som bereds inom Regeringskansliet.

Mot bakgrund av det anförda finner utskottet inte skäl att föreslå någon åtgärd med anledning av motionerna 2016/17:1956 (C) yrkande 3,

2016/17:2606 (C) och 2016/17:3117 (M) yrkande 4. Motionerna avstyrks därmed.

Artskydd m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om åtgärder med anledning av invasiva främmande arter och om handel med elfenben.

Jämför reservationerna 12 (M, SD), 13 (C), 14 (V) och 15 (M).

Motionerna

Invasiva främmande arter

I kommittémotion 2016/17:1956 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) föreslås att klassificeringen av invasiva arter ses över (yrkande 1) samt att en nationell strategi bör tas fram för att bekämpa invasiva arter (yrkande 2). Enligt motionen bör den nationella strategin innehålla tydliga åtgärder för att stoppa invasiva arters utbredning och skador på ekosystemet. På liknande sätt betonas i kommittémotion 2015/16:3018 av Eskil Erlandsson m.fl. (C) yrkande 15 vikten av ett aktivt arbete mot invasiva arter som en del av viltförvaltningen.

I motion 2015/16:571 av Åsa Westlund (S) framhålls frivilligorganisationernas viktiga roll i arbetet mot invasiva arter, t.ex. när det gäller att sprida information till allmänheten.

Enligt kommittémotion 2016/17:3169 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 1 behöver åtgärder vidtas för minska förekomsten av invasiva arter som hotar svenska arter. Vidare anförs i kommittémotion 2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 8 att insatser för att bekämpa invasiva arter bör utformas så att näringsidkare inte lider skada. Enligt motionen ska invasiva arter bekämpas på rimliga sätt, och det poängteras att det inte är ett bra sätt att gå till väga att i ett slag slå ut en hel bransch. När det gäller signalkräftan framhålls i motionen att hänsyn måste tas till historiken och bakgrunden till varför den en gång infördes här.

I motion 2015/16:2122 av Karin Svensson Smith (MP) yrkande 1 föreslås att regeringen tar fram ett lagförslag om förbud mot import, spridning och plantering av växter som riskerar att bli invasiva och vålla stor skada. I motionen föreslås även att regeringen tar fram ett lagförslag som förbjuder import av bin i syfte att pollinera växtodlingar, eftersom importerade pollineringsbin kan sprida sjukdomar (yrkande 2). Vidare föreslås att regeringen ger Trafikverket i uppdrag att motverka spridning av lupiner och andra invasiva arter som motverkar biologisk mångfald längs vägar och järnvägar (yrkande 3).

I fråga om mårdhundar framhåller Helén Pettersson i Umeå (S) i motion 2015/16:346 yrkande 2 att regeringen bör prioritera och se över möjligheterna

att fortsätta att arbeta med åtgärder för att förhindra utbredningen av mårddhunden och andra invasiva arter i Sverige. I motionen anförts att etableringen av mårddhunden ger stora negativa effekter på ekosystemet och den biologiska mångfalden samt att även tvättbjörn har upptäckts i Sverige vid flera tillfällen.

Slutligen betonas i motion 2015/16:3221 av Kerstin Lundgren (C) behovet av en skyndsam bekämpning av vattenväxten sjögull i Mälaren.

Handel med elfenben

Enligt motion 2016/17:2537 av Stina Bergström (MP) bör Sverige agera för ett starkare förbud mot handel med elfenben för att rädda de afrikanska elefanterna från utrotning. I motionen påtalas att vissa länder har undantag från förbudet att handla mellan länder och att även handel inom landet är tillåtet i en del länder. Enligt motionen bidrar detta till att konsumtionen av elfenben blir mer socialt accepterad i världen och tillåts öka.

Även i motion 2016/17:2663 av Carl Schlyter (MP) yrkande 2 poängteras behovet av ett totalförbud mot handel med elfenben, utan undantag. Finns det ett totalförbud är det enligt motionären enkelt, för varje bete är illegal.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

Invasiva främmande arter

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1143/2014 av den 22 oktober 2014 om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter trädde i kraft den 1 januari 2015. Förordningen innehåller bestämmelser om att förebygga, minimera och mildra invasiva främmande arters negativa effekter på biologisk mångfald. En invasiv främmande art är enligt förordningens definition en främmande art vars introduktion eller spridning har konstaterats hota eller negativt inverka på biologisk mångfald och relaterade ekosystemtjänster.

Kommissionen har i genomförandeförordning (EU) 2016/1141 antagit en unionsförteckning över 37 invasiva främmande arter av unionsbetydelse. Det är invasiva arter vars negativa effekter anses vara sådana att de kräver samordnade åtgärder på unionsnivå. Sedan augusti 2016 är det således förbjudet att byta, odla, föda upp, transportera, använda och hålla dessa 37 arter. Kommersiella användare får sälja eller överföra exemplar till icke kommersiella användare t.o.m. den 2 augusti 2017. För de arter på unionsförteckningen som redan har stor spridning i landet finns dock inget krav på utrotning, och för dessa gäller särskilda regler. Medlemsländerna ska inom 18 månader från det att unionsförteckningen antogs utarbeta ett hanteringsprogram och eventuellt vidta särskilda åtgärder för att förhindra att arterna sprider sig ytterligare i landet.

Kommissionen ska vart sjätte år göra en omfattande översyn av unionsförteckningen och däremellan, när det är lämpligt, uppdatera den. Diskussioner

pågår om att lista ytterligare 17 arter som invasiva främmande arter av unionsbetydelse. Sverige har lämnat in en begäran till kommissionen om att amerikansk hummer ska föras upp på unionsförteckningen.

Enligt förordning (EU) nr 1143/2014 är medlemsstaterna skyldiga att vidta vissa åtgärder, bl.a. att fastställa bestämmelser om sanktioner vid överträdelser av förordningen, att upprätta ett tillståndssystem för forskning, att inrätta ett övervakningssystem och att införa strukturer för att utföra offentliga kontroller. Förordningen möjliggör även för medlemsstaterna att införa bestämmelser för invasiva främmande arter som kräver åtgärder på medlemsstatsnivå. Medlemsstaterna får anta nationella förteckningar över invasiva arter av medlemsstatsbetydelse och i fråga om sådana arter tillämpa bestämmelser om förebyggande åtgärder inom sitt territorium.

Naturvårdsverket redovisade 2015 ett underlag, framtaget tillsammans med Havs- och vattenmyndigheten, med nationella regler som kompletterar EU-förordningen. Underlaget innehåller förslag till ändringar i miljöbalken när det gäller straffbestämmelser samt bemyndiganden för regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, att meddela föreskrifter om att förebygga och hantera introduktion och spridning av invasiva främmande arter. Naturvårdsverket redovisade vidare under 2016 förslag till dels en ny förordning om invasiva främmande arter, dels ändringar i miljötillsynsförordningen (2011:13) och förordningen (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken.

Förslagen om kompletterande nationell lagstiftning har remitterats och bereds inom Regeringskansliet. Miljö- och energidepartementet har aviserat att en proposition om invasiva främmande arter kommer att överlämnas till riksdagen i mars 2017 för riksdagsbehandling före sommaren.

Av budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 20) framgår att Sveriges lantbruksuniversitet, på grund av en ökad risk för att nya allvarliga växtskadegörare etablerar sig i Sverige, har fått 3 miljoner kronor 2016–2019 för riskvärdering av växtskadegörare. Det är en ny uppgift som universitetet har fått för att kunna ge Jordbruksverket stöd i arbetet med att hantera förebyggandeåtgärder och bekämpningsåtgärder. Vidare framgår att Havs- och vattenmyndigheten tillsammans med andra myndigheter under 2015 lanserade en app kallad Rappen som är tänkt att göra det lättare för exempelvis allmänheten att rapportera främmande arter och hotade arter i havet. Havs- och vattenmyndigheten arbetar även med att ta fram ett övervakningsprogram för främmande arter som beräknas vara klart 2017. Slutligen framgår att Sverige har ratificerat barlastkonventionen och verkar för att ytterligare stater ska ratificera den, så att den kan träda i kraft så snart som möjligt. Barlastkonventionen är ett viktigt styrmedel för att begränsa spridningen av främmande arter i marin miljö.

När det gäller signalkräftan framgår av uppgifter från Näringsdepartementet att ett nationellt hanteringsprogram ska tas fram för hur signalkräftan ska hanteras utifrån svenska förhållanden där ett fortsatt fiske av signalkräfta är möjligt. Havs- och vattenmyndigheten har huvudansvaret för att ta fram ett

sådant hanteringsprogram, och det utformas på myndighetsnivå där näringslivsintressen och miljöintressen samverkar för att på bästa sätt tillämpa förordningen. Vidare framgår att Sverige, på grund av att signalkräftan hotar flodkräftan, för länge sedan har infört ett flertal av de krav som finns i förordningen, bl.a. utsättningsstopp för signalkräftan i nya vatten, importstopp för levande kräftor från utlandet samt åtgärdsprogram och möjligheten att bilda speciella skyddsområden för bevarande av flodkräftan och flodkräftfisket.

I fråga om det svenska mårhundprojektet framgår av Svenska Jägareförbundets årsrapport att 2015 resultatmässigt var framgångsrikt, och totalt oskadliggjordes 62 mårhundar. Vidare framgår att populationen bedöms vara under kontroll och på nedåtgående. Det anses dock finnas behov av ytterligare metodutveckling samt studier av mårhundens potentiella inverkan på biodiversiteten, vilket planeras kommande år. Det övergripande målet med projektet är att minimera förekomst och spridning av fritt levande mårhundar och tvättbjörn i Sverige i samarbete med de övriga nordiska länderna. Projektet finansieras av Naturvårdsverket, och av verkets årsredovisning för 2015 framgår att utbetalda bidrag för bekämpning av mårhund 2015 uppgick till 8 000 000 kronor, 2014 till 7 836 000 kronor och 2013 till 3 796 000 kronor.

Om vattenväxten sjögull uppgav miljöminister Karolina Skog i svaret på en skriftlig fråga om problemet med sjögull i våra vatten (fr. 2015/16:296) att sjögull inte kan finnas med på unionsförteckningen över invasiva arter av unionsbetydelse eftersom den förekommer naturligt i Europa. Statsrådet anförde dock att Sverige kan arbeta med bekämpning av sjögull på den nationella nivån, bl.a. inom ramen för en lista av invasiva främmande arter av nationell betydelse. Statsrådet framhöll att regeringen hade ökat anslagen till både Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket och att det därmed fanns bättre möjligheter för dessa myndigheter att medfinansiera projekt.

Avslutningsvis kan konstateras det finns gemensam EU-lagstiftning om import av bin. Av Jordbruksverkets föreskrifter (SJVFS 1996:24) om införsel av vissa djur samt sperma, ägg och embryon från vissa djur, som genomför de aktuella EU-bestämmelserna, framgår att bin eller deras ägg får föras in under förutsättning att de kommer från ett område som inte lyder under vissa angivna restriktioner. Vidare framgår att sändningen vid handel inom EU ska åtföljas av ett hälsointyg. Av intyget ska det framgå att de hälsokrav som anges i föreskrifterna är uppfyllda.

Handel med elfenben

Konventionen om internationell handel med utrotningshotade arter av vilda djur och växter, vanligen benämnd Citeskonventionen (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora), reglerar internationell handel med sådana djur och växter som riskerar att utrotas på grund av denna handel. Dessa arter räknas upp i bilagor till konventionen. Beroende på hur hotade arterna är och hur stort hot den internationella handeln innebär varierar skyddet för respektive art. Även om arten inte hotas av

utrotning i nuläget kan handeln med arten begränsas om det behövs för att förhindra att den blir utrotningshotad. Internationell handel med elfenben är enligt konventionen förbjuden, men vissa undantag finns för bl.a. vissa länder och viss inhemsk handel.

Regleringen gäller för handel inom och mellan de länder som anslutit sig till konventionen. Konventionens medlemsländer träffas på partsmöten vartannat eller vart tredje år, och mellan partsmötena arbetar ett antal permanenta kommittéer. Citeskonventionens sekretariat administreras av FN:s miljöprogram (Unep) och är samordnande samt rådgivande.

EU har infört Citeskonventionen genom rådets förordning (EG) nr 338/97 av den 9 december 1996 om skyddet av arter av vilda djur och växter genom kontroll av handeln med dem. EU:s gemensamma lagstiftning är på vissa områden strängare än konventionens, för att kompensera för öppenheten inom EU när det inte finns någon inre tullverksamhet. Medlemsländerna får även i sin tur vidta strängare åtgärder. Nationella bestämmelser finns i artförordningen (2007:845).

Inom EU gäller förbud mot alla kommersiella aktiviteter med elfenben. Det är även förbjudet att importera och exportera elfenben till och från EU. Jordbruksverket kan dock efter ansökan och särskild prövning tillåta undantag för exemplar av elfenben som importerats till EU i enlighet med gällande regler eller förvärvats innan den särskilda regleringen trädde i kraft. Om Jordbruksverket tillåter undantag utfärdas ett s.k. Citesintyg för kommersiella aktiviteter inom EU. Möjlighet till undantag finns även för elfenbensföremål som är bearbetade före den 3 mars 1947 och om man på ett trovärdigt sätt kan dokumentera föremålets ålder. Dessa får säljas inom EU utan Citesintyg.

Det 17:e partsmötet hölls 2016 i Sydafrika. Ett förslag om att de afrikanska elefantpopulationerna i Botswana, Namibia, Sydafrika och Zimbabwe skulle listas som utrotningshotade avslogs, eftersom populationerna i dessa fyra länder anses livskraftiga. Dessa populationer listas därmed fortfarande som populationer som riskerar att bli utrotningshotade om inte handeln kontrolleras. Däremot beslutades om en skärpning av reglerna inom de s.k. nationella handlingsplanerna för elfenben, National Ivory Action Plans, samt att alla nationella elfenbensmarknader som har tydliga förbindelser med illegala handelsvägar och tjuvjakt ska stängas. En vägledning för hur nationella lager av elfenben ska förvaltas och säkras kommer även att arbetas fram av Citessekretariatet.

Även förslaget att öppna för internationell handel med elfenben från afrikansk elefant från Zimbabwe och Namibia avslogs. Sverige och EU motsatte sig förslaget. Sveriges linje var att fortsatt arbete krävs för att minska den illegala handeln med elfenben innan handeln kan öppnas, vilket också blev utgången av förhandlingarna.

I övrigt kan nämnas att Sverige bidragit ekonomiskt till starten av ett internationellt konsortium för bekämpning av artskyddsbrottslighet (International Consortium on Combating Wildlife Crime, ICCWC). Sverige har också

bidragit till projekt som stöttar länder som själva inte har råd att skicka delegater till mötet. Enligt Miljö- och energidepartementet är det av demokratisk vikt att alla konventionens medlemsländer har möjlighet att närvara vid mötena för att det ger en tyngd åt konventionens beslut. Sverige agerar även tillsammans med övriga EU och driver på för att lokalbefolkningen ska involveras i utvecklingsarbetet för hållbar jakt av elefanter och handel med övriga hotade djur och växter.

Utskottets ställningstagande

Invasiva främmande arter

Utskottet konstaterar att en EU-förordning om invasiva främmande arter trädde i kraft den 1 januari 2015. Vidare antog kommissionen under 2016 en unionsförteckning över invasiva främmande arter som kräver samordnade åtgärder på unionsnivå. Utskottet noterar att diskussioner pågår på EU-nivå om att lista ytterligare ett antal arter som invasiva främmande arter av unionsbetydelse.

Utskottet konstaterar även att förslag om kompletterande nationell lagstiftning bereds inom Regeringskansliet och att Miljö- och energidepartementet har aviserat att en proposition om invasiva främmande arter kommer att överlämnas till riksdagen inom kort.

Med hänsyn till det anförda och i avvaktan på pågående arbete på området föreslår utskottet att motionerna 2015/16:571 (S), 2015/16:2122 (MP) yrkandena 1 och 3, 2015/16:3018 (C) yrkande 15, 2016/17:1956 (C) yrkandena 1 och 2, 2016/17:3169 (M) yrkande 1 och 2016/17:3173 (M) yrkande 8 lämnas utan vidare åtgärd.

Utskottet anser även, mot bakgrund av redovisningen ovan, att motionerna 2015/16:346 (S) yrkande 2 och 2016/17:3221 (C) kan lämnas utan vidare åtgärd. Vidare föreslår utskottet att motion 2015/16:2122 (MP) yrkande 2 om förbud mot import av bin avstyrks med hänvisning till gällande bestämmelser.

Handel med elfenben

Utskottet konstaterar att handel med elfenben är förbjuden enligt Citeskonventionen, med några få undantag. Undantagen motiveras bl.a. av att vissa afrikanska elefantpopulationer anses vara livskraftiga.

Utskottet noterar även att Sverige vid Citeskonventionens senaste partsmöte motsatte sig förslaget om att öppna för internationell handel med elfenben från vissa afrikanska länder. Vidare kan konstateras att reglerna inom de s.k. nationella handlingsplanerna för elfenben skärptes, att alla nationella elfenbensmarknader som har tydliga förbindelser med illegala handelsvägar och tjuvjakt ska stängas samt att en vägledning för hur nationella lager av elfenben ska förvaltas och säkras kommer att arbetas fram av Citessekretariatet.

Med hänsyn till det anförda föreslår utskottet att motionerna 2016/17:2537 (MP) och 2016/17:2663 (MP) yrkande 2 lämnas utan vidare åtgärd.

Genetiskt modifierade organismer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om regleringen av genetiskt modifierade organismer (GMO), om metoder för växtförädling och om markögener.

Jämför reservation 16 (M).

Motionerna

Enligt kommittémotion 2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 33 bör regeringen verka för att GMO även fortsättningsvis ska regleras på EU-nivå. I motionen anförts att förslaget om att möjliggöra för medlemsstaterna att begränsa eller förbjuda användningen av genetiskt modifierade livsmedel och foder inom sina territorier skulle försvåra för viktig forskning och produktutveckling. Vidare föreslås att man överväger en översyn av den nationella lagstiftning som hanterar genteknik och GMO, i syfte att modernisera och göra lagstiftningen mer teknikneutral (yrkande 32).

Även i motion 2016/17:1588 av Betty Malmberg (M) yrkande 2 framhålls behovet av att utreda lagstiftningen om GMO och andra biotekniska produkter. Vidare betonas i motion 2016/17:1585 av Betty Malmberg (M) att en hållbar framtid kräver en växtförädling där genteknik och genredigering är två metoder bland andra (yrkande 1).

I motion 2016/17:1353 av Hanna Wigh (SD) yrkande 4 anförts att Sverige bör bli en GMO-fri nation och därmed bestämt neka all form av odling eller import av GMO-grödor till svenskt territorium.

Slutligen understryks i motion 2016/17:2634 av Jan Lindholm (MP) vikten av att fastlägga en policy om att markögener som åstadkommer resistens mot antibiotika inte ska tillåtas i genmodifierade växter som kan komma ut på marknaden (yrkande 7).

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

Det finns inom EU en harmoniserad lagstiftning för godkännande, spårbarhet och märkning av GMO och genetiskt modifierade livsmedel och foder. Regleringen syftar till att säkerställa ett gott skydd för människors och djurs hälsa samt miljö- och konsumentintressen. Regleringen ska samtidigt se till att den inre marknaden fungerar effektivt. Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/18/EG av den 12 mars 2001 om avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer i miljön och om upphävande av rådets direktiv 90/220/EEG samt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1829/2003 av den 22

september 2003 om genetiskt modifierade livsmedel och foder fastställer således den rättsliga ramen för godkännanden av GMO inom EU. Harmoniserade regler finns även för innesluten användning av genetiskt modifierade mikroorganismer. Innesluten användning av andra GMO än genetiskt modifierade mikroorganismer regleras endast i nationell lagstiftning.

Nationella regler om GMO finns framför allt i miljöbalken, i förordningen (2002:1086) om utsättning av genetiskt modifierade organismer i miljön, i förordningen (2000:271) om innesluten användning av genetiskt modifierade organismer samt i myndighetsföreskrifter.

Miljö- och jordbruksutskottet anförde i betänkande 2015/16:MJU11 Biologisk mångfald att förfarandena för riskbedömning och godkännande av GMO samt livsmedel och foder som innehåller GMO är harmoniserade och ska göras på vetenskaplig grund med beaktande av försiktighetsprincipen. Utskottet påminde om att Sverige är bundet av och måste förhålla sig till dessa regler. Utskottet underströk även att all forskning, utveckling och innovation är bra och ska uppmuntras så länge de inte innebär en negativ påverkan på den biologiska mångfalden.

Det sker i dag ingen kommersiell odling av GMO i Sverige, men däremot förekommer fältförsök. Försöksverksamheten regleras på EU-nivå genom direktiv 2001/18/EG, men beslut om tillstånd tas på nationell nivå. När det gäller odling av GMO ändrades direktiv 2001/18/EG under 2015 i syfte att ge EU:s medlemsstater möjlighet att begränsa eller förbjuda odling av en GMO som är godkänd på EU-nivå. Medlemsstaterna ska således under vissa förutsättningar på sitt territorium kunna begränsa eller förbjuda odling av en GMO antingen under själva godkännandeförfarandet eller efter det att godkännandet har lämnats. Direktivets bestämmelser i denna del är frivilliga för medlemsstaterna att genomföra. Regeringen beslutade därför i augusti 2015 att ge en särskild utredare i uppdrag att analysera och föreslå hur direktivet kan genomföras vad gäller medlemsstaternas möjlighet att begränsa eller förbjuda odling av GMO inom sina territorier.

Utredningen, som i mars 2016 lämnade sitt slutbetänkande (SOU 2016:22), föreslår att regeringen med stöd av bemyndiganden i miljöbalken ska få avgöra om odling av en genetiskt modifierad växt ska förbjudas. Vidare lämnar utredningen förslag till bestämmelser på förordningsnivå som är avsedda att klargöra vilka regler som ska gälla för anmälan och information i övrigt. Utredningen föreslår även att det regleras särskilt i miljöbalken att ett odlingsförbud inte får begränsa möjligheten att utföra fältförsök. Utredningen har remitterats och förslagen bereds inom Regeringskansliet.

Kommissionen föreslog i april 2015 att motsvarande ändring skulle göras i förordning (EG) nr 1829/2003 för att därigenom erbjuda medlemsstaterna en möjlighet att begränsa eller förbjuda användningen av genetiskt modifierade livsmedel och foder inom sina territorier. I oktober 2015 förkastade Europaparlamentet kommissionens förslag och uppmanade kommissionen att dra tillbaka förslaget och återkomma med ett nytt. Rådet har inte avslutat sin behandling av förslaget.

Av budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 20) framgår att regeringen anser att det är viktigt att användning och odling av GMO inte leder till påverkan på den biologiska mångfalden.

Enligt uppgifter från Regeringskansliet pågår det för närvarande inte någon översyn av det nationella regelverket om GMO.

I fråga om markörgener med resistens för antibiotika kan konstateras att medlemsstaterna, i enlighet med försiktighetsprincipen och bestämmelser i direktiv 2001/18/EG, ska se till att alla lämpliga åtgärder vidtas för att undvika sådana negativa effekter på människors hälsa och på miljön som kan uppstå när GMO avsiktligt sätts ut eller släpps ut på marknaden. Vidare framgår att frågan om antibiotikaresistensgener särskilt ska beaktas vid riskbedömningen när det gäller GMO som innehåller sådana gener. Medlemsstaterna och kommissionen ska säkerställa att GMO som innehåller gener som är resistent mot antibiotika som används för medicinsk eller veterinär behandling beaktas särskilt när miljöriskbedömningen utförs, detta i syfte att fastställa och gradvis ta bort markörer för antibiotikaresistens som kan ha negativa effekter på människors hälsa och på miljön.

Det kan även nämnas att Jordbruksverket under 2016 redovisade ett regeringsuppdrag om att granska och beskriva riskbedömningen av GMO för kommersiell användning inom EU (Jordbruksverkets rapport 2016:17). I rapporten beskrivs processen för hantering av ärenden om GMO i Sverige och i EU. Rapporten beskriver även och ger exempel på hur verket bedömer riskerna med användning och odling av GMO. I rapporten konstateras att Jordbruksverket anser att den samlade riskbedömningen av GMO som görs i EU är ändamålsenlig.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att det inom EU finns en harmoniserad lagstiftning för godkännande, spårbarhet och märkning av GMO och genetiskt modifierade livsmedel och foder. Harmoniserade regler finns även för innesluten användning av genetiskt modifierade mikroorganismer. Regleringen av GMO är omfattande och till största delen harmoniserad.

Utskottet noterar även att det för närvarande inte pågår någon översyn av det nationella regelverket om GMO. En särskild utredare har dock analyserat och lämnat författningsförslag om de möjligheter som EU-regelverket ger medlemsstaterna att begränsa eller förbjuda odling av GMO inom sina egna territorier. Utredningen har remitterats, och frågan bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Mot bakgrund av det som anförts om nu gällande regelverk och det pågående arbetet på området föreslår utskottet att motionerna 2016/17:1585 (M) yrkande 1, 2016/17:1588 (M) yrkande 2 och 2016/17:3173 (M) yrkandena 32 och 33 lämnas utan vidare åtgärd.

Vidare framgår av redovisningen ovan att GMO som innehåller gener som är resistent mot antibiotika ska beaktas särskilt när riskbedömningen av GMO

utförs, i syfte att gradvis ta bort markörer för antibiotikaresistens som kan ha negativa effekter på människors hälsa och på miljön. Med hänsyn till det anförda avstyrker utskottet motion 2016/17:2634 (MP) yrkande 7.

Slutligen anförs i motion 2016/17:1353 (SD) yrkande 4 att Sverige ska bli en GMO-fri nation. Utskottet är inte berett att ställa sig bakom detta krav och avstyrker motionsyrkandet.

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett antal motionsyrkanden (M, SD, C) om biologisk mångfald m.m. som rör förslag som har behandlats tidigare under valperioden.

Jämför särskilda yttrandena 1 (M), 2 (SD) och 3 (C).

Utskottets ställningstagande

De motionsförslag som tas upp i bilaga 2 rör samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet tidigare har behandlat under valperioden i betänkandena 2014/15:MJU12 Naturvård och biologisk mångfald, 2015/16:MJU9 Landsbygdspolitik och 2015/16:MJU11 Biologisk mångfald. Riksdagen har avslagit samtliga motionsyrkanden i enlighet med utskottets förslag. Utskottet ser ingen anledning att nu göra någon annan bedömning när det gäller de väckta förslagen och avstyrker därför yrkandena.

Reservationer

1. Naturvårdsdirektiven, punkt 1 (SD)

av Martin Kinnunen (SD) och Anders Forsberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:845 av Magnus Persson (SD),

2016/17:2443 av Kent Ekeröth m.fl. (SD) yrkande 12 och

2016/17:2445 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 1 och
avslår motionerna

2016/17:1956 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 8,

2016/17:2605 av Daniel Bäckström och Peter Helander (båda C) och

2016/17:3283 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 1.

Ställningstagande

Sverigedemokraterna vänder sig emot att EU dikterar svensk viltförvaltning. Vi ser inte några mervärden i att EU:s institutioner numera dikterar förutsättningar. Det nationella parlamentet ska alltid ha sista ordet i frågor som berör viltförvaltningen. Regeringen ska därför tydligt verka för att Sverige återtar beslutsmakten för de frågor som rymms inom art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet.

Vid björnjakt får halvautomatiska vapen endast användas om de kan laddas med maximalt två patroner i magasinet och ett i patronläge. Vi anser inte att en jägare ska riskera att fällas för jaktbrott för att lagen inte främjar jägarens säkerhet. Flera dödsfall och andra incidenter har inträffat de senaste decennierna vid möten med björn. Sverigedemokraterna vill att lagen ändras och att halvautomatiska vapen som kan laddas med maximalt fem patroner i magasinet och ett i patronläge därmed får användas vid björnjakt.

2. Naturvårdsdirektiven, punkt 1 (C)

av Kristina Yngwe (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:1956 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 8 och

avslår motionerna

2016/17:845 av Magnus Persson (SD),

2016/17:2443 av Kent Ekeröth m.fl. (SD) yrkande 12,

2016/17:2445 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 1,

2016/17:2605 av Daniel Bäckström och Peter Helander (båda C) och

2016/17:3283 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 1.

Ställningstagande

Art- och habitatdirektivet utgår från den situation för hotade arter som rådde inom EU under 70-talet och har inte uppdaterats sedan dess. Centerpartiet vill se en översyn och uppdatering av naturvårdsdirektiven så att de bättre avspeglar dagens situation. Ett antal arter som i dag omfattas kan inte längre anses som hotade och bör därför tas bort, medan andra arter som i dag är hotade bör inkluderas och ges ett bättre skydd. Direktiven behöver också revideras så att de bättre anpassas till regionala skillnader i arters status i olika delar av EU. Jag vill att regeringen i EU ska verka för att jaktfrågor främst ska beslutas nationellt eller regionalt.

3. Naturvårdsdirektiven, punkt 1 (KD)

av Lars-Axel Nordell (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3283 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 1 och

avslår motionerna

2016/17:845 av Magnus Persson (SD),

2016/17:1956 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 8,

2016/17:2443 av Kent Ekeröth m.fl. (SD) yrkande 12,

2016/17:2445 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 1 och

2016/17:2605 av Daniel Bäckström och Peter Helander (båda C).

Ställningstagande

Kristdemokraterna anser att Sverige ska verka för en ändring av art- och habitatdirektivet. Regelverket för skydd av värdefulla livsmiljöer och arter i EU bör anpassas efter de olika nationella förutsättningar som finns inom unionen. Beslut om skydd av vilda djur och hotade arter är en fråga där medlemsstaterna i större grad bör återfå beslutsmakten. Jag anser att en smidigare rutin behöver införas för att omklassa hotstatusen för olika arter, i takt med att populationerna växer eller krymper. Det bör också i direktivet regleras vilka processuella regler som ska gälla för prövningar av beslut som kan beröras av direktivet.

4. Skarv och säl, punkt 2 (M, KD)

av Jonas Jacobsson Gjörtler (M), Åsa Coenraads (M), Gunilla Nordgren (M), Lars-Axel Nordell (KD) och Jesper Skalberg Karlsson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:2552 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 11 och

2016/17:3171 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 10 och avslår motionerna

2016/17:74 av Eva Lohman och Ann-Britt Åsebol (båda M),

2016/17:801 av Annicka Engblom (M),

2016/17:844 av Magnus Persson (SD),

2016/17:1021 av Erik Andersson (M),

2016/17:1143 av Åsa Lindestam och Peter Jeppsson (båda S),

2016/17:1893 av Peter Jeppsson och Suzanne Svensson (båda S),

2016/17:2445 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkandena 12 och 13,

2016/17:2448 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkandena 3 och 4,

2016/17:3023 av Per-Ingvar Johnsson och Anders Åkesson (båda C) och

2016/17:3076 av Anders Åkesson (C).

Ställningstagande

De väl etablerade stammarna av säl och skarv i Östersjön har en betydande verkan på fiskbestånden. Säl och skarv orsakar även skador på redskap, som måste lagas eller ersättas. Detta medför extra kostnader för yrkesfisket. Dessutom gör stora skarvkolonier att växtligheten lokalt kan ta stor skada. För att komma till rätta med dessa problem anser vi att jakten efter säl och skarv bör utökas.

5. Skarv och säl, punkt 2 (SD)

av Martin Kinnunen (SD) och Anders Forsberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:2445 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkandena 12 och 13 samt
2016/17:2448 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkandena 3 och 4 samt
avslår motionerna
2016/17:74 av Eva Lohman och Ann-Britt Åsebol (båda M),
2016/17:801 av Annicka Engblom (M),
2016/17:844 av Magnus Persson (SD),
2016/17:1021 av Erik Andersson (M),
2016/17:1143 av Åsa Lindestam och Peter Jeppsson (båda S),
2016/17:1893 av Peter Jeppsson och Suzanne Svensson (båda S),
2016/17:2552 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 11,
2016/17:3023 av Per-Ingvar Johnsson och Anders Åkesson (båda C),
2016/17:3076 av Anders Åkesson (C) och
2016/17:3171 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 10.

Ställningstagande

Sverigedemokraterna anser att säl- och skarvbestånden behöver minska kraftigt. Skarven, som i Sverige utgör en ansevärd stor population med många häckande par, påverkar fiskbestånden negativt, skapar sanitär olägenhet för friluftslivet och reducerar skog och natur där fåglarna häckar. Vi anser därför att en allmän jakttid på skarv vore bra från såväl förvaltningssynpunkt som naturvårdande perspektiv.

De senaste åren har även antalet sälar ökat utmed Sveriges kustlinje och vållar allvarliga skador för kustfisket. En licensjakt på säl, som utformas på liknande sätt som dagens regionala skydds jakt, skulle inte hota sälbestånden. Däremot skulle licensjakt på säl kunna vara ett sätt att minska konflikterna mellan sälar och fiskerieringen, som känner av ökade skador på fiskeredskap och fångster. Vi anser att reglerna för jakt på säl bör ses över.

6. **Rovdjurspolitik, punkt 3 (SD)**

av Martin Kinnunen (SD) och Anders Forsberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:2445 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 6 och
avslår motionerna
2016/17:815 av Lars Hjalmered (M),
2016/17:1276 av Christian Holm Barenfeld (M),
2016/17:1917 av Margareta B Kjellin och Tomas Tobé (båda M),
2016/17:1956 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkandena 6
och 7 i denna del,
2016/17:1978 av Staffan Danielsson (C),
2016/17:2959 av Per-Ingvar Johnsson och Staffan Danielsson (båda C)
yrkande 2,
2016/17:3122 av Daniel Bäckström (C) yrkandena 1–3 och
2016/17:3283 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 2.

Ställningstagande

Sverigedemokraterna anser att det bör göras ett tillägg i Naturvårdsverkets föreskrifter om att jakttiden vid en överklagan av beslut om licensjakt på varg ska kunna förlängas om domstolens dom dröjer, oavsett om den ordinarie jakttiden är förbi, detta för att undvika att vargjakten ställs in år efter år. Vargjakten är beroende av spårnö. Om domstolens dom dröjer tills vintern är till ända, ska den även kunna flyttas fram till kommande vinters första spårnö i november eller december under samma år.

7. **Rovdjurspolitik, punkt 3 (C)**

av Kristina Yngwe (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:1956 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkandena 6
och 7 i denna del och

avslår motionerna
2016/17:815 av Lars Hjalmered (M),
2016/17:1276 av Christian Holm Barenfeld (M),
2016/17:1917 av Margareta B Kjellin och Tomas Tobé (båda M),
2016/17:1978 av Staffan Danielsson (C),
2016/17:2445 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 6,
2016/17:2959 av Per-Ingvar Johnsson och Staffan Danielsson (båda C)
yrkande 2,
2016/17:3122 av Daniel Bäckström (C) yrkandena 1–3 och
2016/17:3283 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 2.

Ställningstagande

Att det finns ett brett förtroende för jakt- och viltpolitiken är en viktig förutsättning för att politiken också ska ge effekt i praktiken, och det förutsätter att de som lever och verkar i områden med mycket vilt och stora rovdjur har inflytande över förvaltningen. Att politiken tar hänsyn till både miljön, naturen och människorna är nyckeln till att vi ska lyckas med en hållbar förvaltning.

Centerpartiet vill se över de höjda referensvärdena för antalet rovdjur som ska bevaras. Sverige har sedan en anmälan om överträdelse från EU-kommissionen arbetat fram möjligheter till en regionaliserad förvaltning av våra rovdjur. Detta har inkluderat framtagande av sårbarhetsanalyser och färdigställande av förvaltningsplaner för stammarna för våra fem stora rovdjur, inklusive hur gynnsam bevarandestatus för stammarna ska uppnås. Centerpartiet vill även se en genomgripande översyn av regionaliseringen av art- och habitatdirektivets inverkan på jakt.

8. Rovdjurspolitik, punkt 3 (KD)

av Lars-Axel Nordell (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3283 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 2 och
avslår motionerna

2016/17:815 av Lars Hjalmered (M),
2016/17:1276 av Christian Holm Barenfeld (M),
2016/17:1917 av Margareta B Kjellin och Tomas Tobé (båda M),
2016/17:1956 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkandena 6
och 7 i denna del,
2016/17:1978 av Staffan Danielsson (C),

2016/17:2445 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 6,
 2016/17:2959 av Per-Ingvar Johnsson och Staffan Danielsson (båda C)
 yrkande 2 och
 2016/17:3122 av Daniel Bäckström (C) yrkandena 1–3.

Ställningstagande

Kristdemokraterna anser att det ska vara möjligt att anordna skydds- och licensjakt utan orimligt långa överklagandetider. Sverige bör därför utforma en instansordning som gör att domstolsprocessen kan gå snabbare. Våren 2016 gjorde regeringen ändringar i jaktförordningen (1987:905) i ett försök att skapa en snabbare instansordning under gällande EU-direktiv, men även detta innebär totalt fyra instanser. Risken är uppenbar att de grupperingar som inte vill se vargjakt även i fortsättningen kommer att kunna ointetgöra jakten genom överklaganden. Jag anser därför att regeringen snarast bör lägga fram ett förslag till instansordning för skydds- och licensjakt där eventuell rättsprövning endast sker i en domstol.

9. Rovdjursangrepp, punkt 4 (SD, C)

av Kristina Yngwe (C), Martin Kinnunen (SD) och Anders Forsberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:1956 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 4
 och

avslår motion

2016/17:2959 av Per-Ingvar Johnsson och Staffan Danielsson (båda C)
 yrkande 3.

Ställningstagande

Rovdjursskador ska i första hand förebyggas, t.ex. med rovdjursavvisande stängel. Det finns även andra förebyggande åtgärder för djur som inte lever i hägn. När angrepp sker trots förebyggande åtgärder kan skyddsjakt bli aktuell. Som en sista utväg är det även möjligt att utöva akut skyddsjakt på eget initiativ när husdjur och tamdjur utsätts för rovdjursangrepp. Trots detta skadas och dödas mycket tamboskap. Vi vill därför att det ska bli lättare för djurägare att skydda tamboskap från rovdjursangrepp.

10. Ekonomiska villkor vid skyddsjakt, punkt 5 (M)

av Jonas Jacobsson Gjørtler (M), Åsa Coenraads (M), Gunilla Nordgren (M) och Jesper Skalberg Karlsson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3171 av Jonas Jacobsson Gjørtler m.fl. (M) yrkande 4 och avslår motionerna

2016/17:1956 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 3 och

2016/17:2606 av Daniel Bäckström och Peter Helander (båda C).

Ställningstagande

Decentraliseringen av viltförvaltningen är viktig, genom att den flyttar viktiga beslut om jakt, viltvård och rovdjursförvaltning närmare de som berörs. Länsstyrelserna har beslutanderätt för skyddsjakten och bestämmer om de bör verkställa eller betala för skyddsjakten. Enligt rådande lagstiftning har länsstyrelserna även möjlighet att avstå från ersättning och genomförande av skyddsjakt. Det kan vara problematiskt när exempelvis en varg vandrar över länsgränser och länsstyrelserna fattar olika beslut om ersättning för skyddsjakten efter samma varg. I sådana fall riskerar avgörandet om huruvida ersättning för skyddsjakten ska betalas ut till jägaren att bero på geografisk plats och inte ursprungligt beslut. Detta system kan upplevas som godtyckligt. Moderaterna anser därför att en översyn av reglerna för ersättning vid skyddsjakt vore önskvärd, med syfte att skapa ett rättvist system.

11. Ekonomiska villkor vid skyddsjakt, punkt 5 (SD, C)

av Kristina Yngwe (C), Martin Kinnunen (SD) och Anders Forsberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:1956 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 3 och

avslår motionerna

2016/17:2606 av Daniel Bäckström och Peter Helander (båda C) och
2016/17:3171 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 4.

Ställningstagande

Vem som står för kostnaden vid skydds jakt är inte reglerat och skiljer sig därför åt mellan olika länsstyrelser. Dessutom skiljer det sig åt beroende på vilken typ av skydds jakt och vilka djur det är fråga om. Vi menar att det finns anledning att se över om detta eventuellt ska regleras eller om man kan sammanställa en gemensam praxis för större förutsägbarhet. En översyn måste problematisera huruvida staten ska ta ett större ansvar för kostnaden vid skydds jakt på vissa djur eller vid vissa typer av skydds jakt som bedrivs till största del ur ett samhälls- och trygghetsperspektiv.

12. Artskydd m.m., punkt 6 (M, SD)

av Jonas Jacobsson Gjörtler (M), Martin Kinnunen (SD), Åsa Coenraads (M), Gunilla Nordgren (M), Anders Forsberg (SD) och Jesper Skalberg Karlsson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3169 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 1 och
avslår motionerna

2015/16:346 av Helén Pettersson i Umeå (S) yrkande 2,

2015/16:571 av Åsa Westlund (S),

2015/16:2122 av Karin Svensson Smith (MP) yrkandena 1–3,

2015/16:3018 av Eskil Erlandsson m.fl. (C) yrkande 15,

2015/16:3221 av Kerstin Lundgren (C),

2016/17:1956 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkandena 1
och 2,

2016/17:2537 av Stina Bergström (MP) och

2016/17:2663 av Carl Schlyter (MP) yrkande 2.

Ställningstagande

Drygt 200 arter har sedan 1800-talet försvunnit från Sverige. Eftersom de flesta av dem inte var särskilt vanliga i Sverige har påverkan på ekosystemen varit liten. Under samma tidsperiod har det tillkommit hundratals nya växt- och djurarter till svenska faunan. Några av dessa är s.k. invasiva arter, arter som sprider sig från sitt ursprungliga område till nya områden där de inte har

några naturliga fiender. Vilka konsekvenser detta får för svenska ekosystem är ännu inte helt klarlagt, och konsekvenserna är olika beroende på vilken art det är, men det finns flera fall där invasiva arter hotar att konkurrera ut svenska arter. Främmande arter utan naturliga fiender kan åstadkomma stora skador. De invasiva arterna hotar vår inhemska fauna, och åtgärder för att minska deras spridning behöver vidtas.

13. Artskydd m.m., punkt 6 (C)

av Kristina Yngwe (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2015/16:3018 av Eskil Erlandsson m.fl. (C) yrkande 15 och

2016/17:1956 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkandena 1 och 2 samt

avslår motionerna

2015/16:346 av Helén Pettersson i Umeå (S) yrkande 2,

2015/16:571 av Åsa Westlund (S),

2015/16:2122 av Karin Svensson Smith (MP) yrkandena 1–3,

2015/16:3221 av Kerstin Lundgren (C),

2016/17:2537 av Stina Bergström (MP),

2016/17:2663 av Carl Schlyter (MP) yrkande 2 och

2016/17:3169 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 1.

Ställningstagande

Grunden för en välfungerande viltförvaltning är en välorganiserad och aktiv jägarkår. Svenska jägare och deras organisationer har ett stort engagemang för, och en central roll, i en långsiktigt hållbar förvaltning av såväl viltstammar och rovdjursstammar som skogsbruk. Politikens roll är att se till att det finns goda förutsättningar för jägarkåren att verka och bidra till en hållbar förvaltning, med mindre regelkrångel och effektiva beslutsprocesser. En viktig del i förvaltningen är arbetet med att motverka invasiva arters etablering. Ska vi lyckas med det arbetet behövs en klassificering som avgör vilka arter som är invasiva. Centerpartiet vill även att en nationell strategi tas fram som innehåller tydliga åtgärder för att stoppa invasiva arters utbredning och skador på ekosystemet.

14. Artskydd m.m., punkt 6 (V)

av Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:2537 av Stina Bergström (MP) och

avslår motionerna

2015/16:346 av Helén Pettersson i Umeå (S) yrkande 2,

2015/16:571 av Åsa Westlund (S),

2015/16:2122 av Karin Svensson Smith (MP) yrkandena 1–3,

2015/16:3018 av Eskil Erlandsson m.fl. (C) yrkande 15,

2015/16:3221 av Kerstin Lundgren (C),

2016/17:1956 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkandena 1 och 2,

2016/17:2663 av Carl Schlyter (MP) yrkande 2 och

2016/17:3169 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 1.

Ställningstagande

Varje år skjuts runt 30 000 elefanter olagligt i Afrika. Med nuvarande takt finns en risk att elefanten utrotas inom 25 år. Anledningen till den illegala jakten är den ökande efterfrågan på elfenben. För att komma åt den illegala jakten behöver flera saker göras i de länder där elefanterna lever. Men många anser också att det måste tas ett internationellt beslut om en skärpning av förbudet mot handel med elfenben i världen. Dagens förbud mot handel mellan länder ger Botswana, Namibia, Sydafrika och Zimbabwe vissa undantag för att handla med elfenben. Handel inom länder med elfenben är också tillåtet i en del länder. Detta och de fyra ländernas undantag bidrar till att konsumtionen av elfenben blir mer socialt accepterad i världen och tillåts öka. Tjuvjagade elefantbetar lämnar också Afrika under täckmanteln att de är legala. Sverige måste ta en starkare ställning för ett totalförbud mot handel med elfenben för att rädda de afrikanska elefanterna från utrotning.

15. Bekämpning av invasiva arter, punkt 7 (M)

av Jonas Jacobsson Gjørtler (M), Åsa Coenraads (M), Gunilla Nordgren (M) och Jesper Skalberg Karlsson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjørtler m.fl. (M) yrkande 8.

Ställningstagande

Nyligen drabbades den svenska kräftnäringen av ett dråpslag i samband med att unionsförteckningen över invasiva arter som ska bekämpas publicerades. I listan ingår bl.a. den amerikanska signalkräftan. Naturvårdsverket gick snabbt ut med information som innebär att i stort sett all yrkesmässig hantering av amerikanska signalkräfter kommer att förbjudas, vilket orsakade att många kräftodlare nu går i ovisshet över om deras investeringar har blivit värdelösa och om deras verksamhet måste läggas ned. Invasiva arter ska bekämpas på rimliga sätt, men att i ett slag slå ut en hel bransch är inte ett bra sätt att gå till väga. Vi anser att insatser för att bekämpa invasiva arter bör utformas så att näringsidkare inte lider skada. När det gäller signalkräftan måste hänsyn också tas till historiken och bakgrunden till varför den en gång infördes här.

16. Genetiskt modifierade organismer, punkt 8 (M)

av Jonas Jacobsson Gjørtler (M), Åsa Coenraads (M), Gunilla Nordgren (M) och Jesper Skalberg Karlsson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjørtler m.fl. (M) yrkandena 32 och 33 samt avslår motionerna
2016/17:1353 av Hanna Wigh (SD) yrkande 4,
2016/17:1585 av Betty Malmberg (M) yrkande 1,
2016/17:1588 av Betty Malmberg (M) yrkande 2 och
2016/17:2634 av Jan Lindholm (MP) yrkande 7.

Ställningstagande

Om Sverige ska kunna stärkas i den internationella konkurrensen och miljön samtidigt ska värnas, behöver nya tekniker bejakas och prioriteras. Modern växtförädling är en viktig framtidsfråga, särskilt när det gäller den globala livsmedelsförsörjningen. Den potential som finns i att utveckla nya grödor genom GMO-teknik bör således tas till vara.

Hösten 2015 förkastade Europaparlamentet ett lagstiftningsförslag som skulle ha gjort det möjligt för medlemsländerna att begränsa eller förbjuda användning av genetiskt modifierade livsmedel och foder inom sina territorier. Vi anser att det är bra att förslaget inte gick igenom, eftersom det skulle ha försvårat för viktig forskning och produktutveckling. Vi vill att regeringen verkar för att GMO även fortsättningsvis ska regleras och prövas på unionsnivå. Vi anser även att man bör överväga en översyn av den nationella lagstiftning som hanterar genteknik och GMO för att modernisera lagstiftningen och göra den mer teknikneutral.

Särskilda yttranden

1. Motioner som bereds förenklat, punkt 9 (M)

Jonas Jacobsson Gjörtlér (M), Åsa Coenraads (M), Gunilla Nordgren (M) och Jesper Skalberg Karlsson (M) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 2. I fråga om våra förslag hänvisar vi till de synpunkter som företrädare för vårt parti framfört i tidigare reservationer och i de aktuella kommittémotionerna men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

2. Motioner som bereds förenklat, punkt 9 (SD)

Martin Kinnunen (SD) och Anders Forsberg (SD) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 2. I fråga om våra förslag hänvisar vi till de synpunkter som företrädare för vårt parti framfört i tidigare reservationer och i de aktuella kommittémotionerna men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

3. Motioner som bereds förenklat, punkt 9 (C)

Kristina Yngwe (C) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 2. I fråga om våra förslag hänvisar vi till de synpunkter som företrädare för vårt parti framfört i den aktuella kommittémotionen men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2015/16

2015/16:346 av Helén Pettersson i Umeå (S):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör prioritera och se över möjligheten att fortsätta arbeta med åtgärder för att förhindra utbredningen av mårddunden och andra invasiva arter i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:571 av Åsa Westlund (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om frivilligorganisationernas viktiga roll i arbetet mot invasiva arter och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2122 av Karin Svensson Smith (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta fram ett lagförslag om förbud mot import, spridning och plantering av växter som riskerar att bli invasiva och vålla stor skada, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta fram ett lagförslag som förbjuder import av bin i syfte att pollinera växtodlingar, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Trafikverket i uppdrag att motverka spridning av lupiner och andra invasiva arter som motverkar biologisk mångfald längs vägar och järnvägar, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

2015/16:3018 av Eskil Erlandsson m.fl. (C):

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av ett aktivt arbete mot invasiva arter och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:3221 av Kerstin Lundgren (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en skyndsam bekämpning av sjögull i Mälaren och tillkännager detta för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2016/17

2016/17:74 av Eva Lohman och Ann-Britt Åsebol (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om jakt på skarv och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:764 av Magnus Persson (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om jakttid på korp och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:801 av Annicka Engblom (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en än mer aktiv förvaltningspolitik i fråga om säl och skarv och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:815 av Lars Hjälmered (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av skydds- och licensjakt på varg och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:844 av Magnus Persson (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om jakt på skarv och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:845 av Magnus Persson (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla beslut gällande jakt och viltförvaltning ska tas av Sveriges riksdag och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1021 av Erik Andersson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökad jakt efter skarv och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1143 av Åsa Lindestam och Peter Jeppsson (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över kunskapsläget om skarvens beteende nära bebyggelse i syfte att de inte ska ta över hela vår skärgård, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:1276 av Christian Holm Barenfeld (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om varg, jakten på varg och situationen i Värmland och att i största möjliga mån beakta det höga rovdjurstryck som råder i vårt närområde och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1353 av Hanna Wigh (SD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska bli en GMO-fri nation och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1585 av Betty Malmberg (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en hållbar framtid kräver växtförädling där genteknik och genredigering är två metoder bland andra och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1588 av Betty Malmberg (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att då en genmodifierad produkt ska godkännas är det inte tekniken i sig som bör regleras utan vilka egenskaper den slutprodukt har som är resultatet av förädlingen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att utreda lagstiftningen runt GMO och andra bioteknologiska produkter och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1893 av Peter Jeppsson och Suzanne Svensson (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utökad skydds jakt på gråsäl och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1917 av Margareta B Kjellin och Tomas Tobé (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av skydds jakten och licensjakten på varg och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1956 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över klassificeringen av invasiva arter och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en nationell strategi för att bekämpa invasiva arter och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över kostnaderna vid skydds jakt och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka möjligheter att försvara sina husdjur och tamdjur mot angrepp av rovdjur och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över regionaliseringen av habitatdirektivets inverkan på jakt och tillkännager detta för regeringen.

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över de höjda referensvärdena för antalet rovdjur som ska bevaras och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i EU ska verka för att jaktfrågor främst ska beslutas nationellt eller regionalt och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1978 av Staffan Danielsson (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda åtgärder för att mycket kraftigt minska rovdjurens dödande av renar och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2443 av Kent Ekeröth m.fl. (SD):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillåta fler patroner vid björnjakt med halvautomatiskt vapen och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2445 av Runar Filper m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återta makten över jakt- och viltvård från EU och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en maximinivå för björnstammen och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om gynnsam bevarandestatus för vargstammen och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tillägg i föreskrifterna om fördröjt domutslag vid överklagan av licensjakt på varg och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa jakttid på korp och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avlägsna skyddet för skarv från EU:s fågeldirektiv för att kunna införa allmän jakttid på skarv och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa licensjakt på säl och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2448 av Anders Forsberg m.fl. (SD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förvaltning av bestånden av skarv och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förvaltning av bestånden av säl och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2451 av Anders Forsberg m.fl. (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbeta för att bevara och utveckla odlingen av de gamla lantsorterna och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbeta för att bevara hotade svenska lantraser och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2537 av Stina Bergström (MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör agera för ett starkare förbud mot handel med elfenben och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2552 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD):

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utökad jakt på skarv och säl och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2605 av Daniel Bäckström och Peter Helander (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det vid björnjakt ska vara tillåtet att ha maximalt fem skott i jaktvapnets magasin och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2606 av Daniel Bäckström och Peter Helander (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över de ekonomiska villkoren för jägare och jaktledare i samband med skydds jakt på varg, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:2634 av Jan Lindholm (MP):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att fastlägga en policy om att markörgener som åstadkommer resistens mot antibiotika som används som läkemedel inte ska tillåtas i genmodifierade växter som kan komma ut på marknaden, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:2663 av Carl Schlyter (MP):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om totalförbud mot handel med elfenben, utan undantag, och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2959 av Per-Ingvar Johnsson och Staffan Danielsson (båda C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska tillse att riksdagens beslut om mål för vargstammens omfattning på 170–270 vargar ska tillämpas och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska ta tillbaka uppdraget till länsstyrelserna att planera för en fast vargstam i södra Sverige och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skydds jakt på varg i områden med fårskötsel ska få ske redan efter ett angrepp på får och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3023 av Per-Ingvar Johnsson och Anders Åkesson (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en förvaltande allmän jakt på säl och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3076 av Anders Åkesson (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en allmän jakttid bör medges på skarv och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3122 av Daniel Bäckström (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om viltförvaltningsdelegationerna och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa möjligheterna för länsstyrelsen att fatta väl underbyggda beslut om licens- och skydds jakt och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa en snabb handläggning i domstol av överklagade licens- och skydds jaks beslut och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3169 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska förekomsten av invasiva arter som hotar svenska arter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör fortsätta det arbete Alliansen påbörjade med att synliggöra och tydligt värdera ekosystemtjänster och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i internationella sammanhang bör vara pådrivande för att bevara den biologiska mångfalden och aktivt verka för att hejda förlusten av biologisk mångfald och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3171 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra en översyn av reglerna avseende ersättning vid skydds jakt, utan att decentraliseringen av viltförvaltningen påverkas negativt och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge länsstyrelserna i uppdrag att agera förebyggande för att minska antalet rovdjursangrepp och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökad jakt på skarv och säl och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att insatser för att bekämpa invasiva arter bör utformas så att näringsidkare inte lider skada, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en översyn av den nationella lagstiftning som hanterar genteknik och GMO i syfte att modernisera och göra den mer teknikneutral och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att GMO även fortsättningsvis ska regleras på EU-nivå och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3283 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för en ändring av art- och habitatdirektivet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen snarast bör lägga fram ett förslag till instansordning för skydds- och licensjakt där eventuell rättsprövning endast sker i en domstol och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet under förslagspunkt 9

Motion	Motionärer	Yrkanden
9. Motioner som bereds förenklat		
2016/17:764	Magnus Persson (SD)	
2016/17:1588	Betty Malmberg (M)	1
2016/17:1956	Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C)	7 i denna del
2016/17:2445	Runar Filper m.fl. (SD)	3, 4 och 10
2016/17:2451	Anders Forsberg m.fl. (SD)	2 och 3
2016/17:2959	Per-Ingvar Johnsson och Staffan Danielsson (båda C)	1
2016/17:3169	Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M)	2 och 4
2016/17:3171	Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M)	5